

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/D/2024/36124048425568516

**ZHODNOTENIE OBCHODNÝCH VZŤAHOV MEDZI EÚ
A NOVÝM ZÉLANDOM**

Diplomová práca

2024

Bc. Patrícia Sajková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

**ZHODNOTENIE OBCHODNÝCH VZŤAHOV MEDZI EÚ
A NOVÝM ZÉLANDOM**

Diplomová práca

Študijný program: manažment medzinárodného obchodu

Študijný odbor: medzinárodné podnikanie

Školiace pracovisko: katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: doc. Mgr. Elena Kašáková, PhD.

Bratislava 2024

Bc. Patrícia Sajková

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

podpis študent

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcela poďakovať vedúcej diplomovej práce doc. Mgr. Elene Kaš'ákovej, PhD., za ochotu a usmernenia, ktoré mi poskytla počas písania práce.

Pod'akovanie patrí aj mojím rodičom, ktorí ma podporovali počas celého štúdia.

ABSTRAKT

SAJKOVÁ, Patrícia: Zhodnotenie obchodných vzťahov medzi EÚ a Novým Zélandom.– Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúca záverečnej práce: doc. Mgr. Elena Kaššáková, PhD. – Bratislava: OF EU, 2024, 87 s.

Cieľom práce bolo zhodnotiť zahraničnoobchodnú výmenu a investičnú činnosť medzi EÚ a Novým Zélandom na základe vybraných jednofaktorových indikátorov hodnotenia a poukázať na perspektívu obchodných vzťahov medzi skúmanými krajinami. Prostredníctvom metódy selekcie sme vybrali vhodnú literatúru od slovenských a zahraničných autorov v knižnej a internetovej podobe. Záverečnú prácu sme rozčlenili na tri kapitoly. Kvôli lepšiemu prehľadu sme v práci použili grafy a tabuľky, ktoré sme vytvorili na základe dostupných informácií z internetu – Trade map. V prvej kapitole sme využili historicky – logickú metódu a upriamili pozornosť na teoretické aspekty skúmanej problematiky a vysvetleniu základných pojmov. Následne sme sa venovali najprv vývoju makroekonomickým ukazovateľom a zahraničnému obchodu Európskej únie a potom Nového Zélandu. Tieto poznatky nám priblížili problematiku a vytvorili základ pri vypracovaní ostatných častí diplomovej práce. V druhej kapitole sme stanovili hlavný cieľ, čiastkové ciele, hypotézy, metodiku práce a metódy skúmania. V tretej kapitole sme zanalyzovali vývoj dohôd medzi EÚ a Novým Zélandom. Následne sme sa venovali zahraničnoobchodnej výmene EÚ a Nového Zélandu a priblížili sme najvýznamnejších obchodných partnerov z krajín EÚ pre Nový Zéland a taktiež komoditnú štruktúru obchodu. Ďalej sme induktívnou metódou zhodnotili zahraničnoobchodnú výmenu. Využili sme na to výsledky vybraných jednofaktorových indikátorov hodnotenia. Na záver sme zhodnotili hypotézy a stanovili odporúčania. Výsledkom práce je, že Nový Zéland je pre EÚ vhodný obchodným partnerom, ale z pohľadu Nového Zélandu je EÚ skôr konkurentom. Ale zistená skutočnosť sa môže zmeniť vzhľadom na Dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom, ktorá nadobudne platnosť 1. mája 2024. Taktiež sme v práci poukázali na to, že existuje významný potenciál pre zvýšenie zahraničnoobchodnej výmeny medzi EÚ a Novým Zélandom.

Kľúčové slová:

Európska únia, Nový Zéland, zahraničný obchod, Dohoda o voľnom obchode

ABSTRACT

SAJKOVÁ, Patrícia: Review of EU - New Zealand Trade Relations. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Advisor: doc. Mgr. Elena Kašťáková, PhD. – Bratislava: OF EU, 2024, 87 p.

The aim of this paper was to assess foreign trade and investments between the EU and New Zealand based on selected single-factor assessment indicators, and to highlight the prospects for trade relations between the countries. Through a selection method, we chose appropriate literature from Slovak and foreign authors in book and internet version. We divided the final thesis into three chapters. For better clarity, we used graphs and tables in the thesis, which we created based on the available information from the internet - Trade map. In the first chapter, we used the historical-logical method and focused on the theoretical aspects of the research topic and the explanation of basic concepts. Then we looked at the development of macroeconomic indicators and foreign trade of the European Union and New Zealand. This knowledge brought us closer to the problem and created the basis for the preparation of the other parts of the thesis. In the second chapter, we set the main objective, partial objectives, hypotheses, methodology of work and research methods. In the third chapter, we analysed the development of agreements between the EU and New Zealand. Next, we analysed the foreign trade exchange between the EU and New Zealand and the most important trading partners from EU countries for New Zealand and also the commodity structure. Furthermore, we evaluated foreign trade exchange using the inductive method. For this purpose, we used the results of selected one-factor evaluation indicators. Lastly, we evaluated the hypotheses and set recommendations. The result of the thesis is that New Zealand is a suitable trading partner for the EU but for New Zealand as an exporter the EU is more of a competitor. However, this observation may change in the context of the Free trade agreement between EU and New Zealand that will enter into application on 1 May 2024. In the thesis we also pointed out that there is a significant potential for increasing foreign trade exchange between the EU and New Zealand.

Key words:

European union, New Zealand, TII, Free trade agreement

OBSAH

Úvod.....	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	12
1.1 Teoretické východiská riešenej problematiky	12
1.1.1 Merkantilizmus	14
1.1.2 Klasické teórie medzinárodného obchodu	14
1.1.3 Neoklasické teórie medzinárodného obchodu	15
1.1.4 Neo-neoklasické teórie medzinárodného obchodu	15
1.1.5 Alternatívne teórie medzinárodného obchodu	16
1.2 Pozícia Európskej únie vo svete	16
1.2.1 Vybrané makroekonomické ukazovatele EÚ	17
1.2.2 Štruktúra zahraničného obchodu EÚ	21
1.3 Pozícia Nového Zélandu vo svete.....	26
1.3.1 Vybrané makroekonomické ukazovatele Nového Zélandu	27
1.3.2 Štruktúra zahraničného obchodu Nového Zélandu	31
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	37
2.1 Cieľ práce.....	37
2.2 Metodika práce	37
2.3 Metódy skúmania.....	38
3 Výsledky práce a diskusia	43
3.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Novým Zélandom.....	43
3.1.1 Sektorové dohody.....	45
3.1.2 Partnerská dohoda o vzťahoch a spolupráci medzi EÚ	46
a Novým Zélandom.....	46
3.1.3 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom.....	47
3.2 Vývoj zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom	52

3.2.1 Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom.....	54
3.2.2 Komoditná štruktúra zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom.....	56
3.3 Vzájomné obchodné vzťahy na základe vybraných indexov.....	57
3.3.1 Index odhalených komparatívnych výhod	58
3.3.2 Index čistej obchodnej výkonnosti	61
3.3.3 Index vnútroodvetvového obchodu	63
3.3.4 Index obchodnej komplementarity	64
3.3.5 Index obchodnej intenzity	65
3.4 Priame zahraničné investície medzi EÚ a Novým Zélandom.....	65
3.5 Zhodnotenie hypotéz a stanovenie odporúčaní	69
Záver	78
Zoznam použitej literatúry	81

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

Zoznam grafov

Graf 1 Vývoj HDP EÚ v rokoch 2018-2022 (v mld. USD).....	18
Graf 2 Miera nezamestnanosti v EÚ v rokoch 2018-2022 (v %).....	19
Graf 3 Miera inflácie v EÚ v rokoch 2018-2022 (v %).....	20
Graf 4 Vývoj zahraničného obchodu EÚ v rokoch 2018 -2022 (v mld. USD).....	21
Graf 5 Vývoj HDP Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mld. USD).....	28
Graf 6 Miera nezamestnanosti Nového Zélandu v rokoch 2018 -2022 (v %).....	29
Graf 7 Miera inflácie Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v %).....	30
Graf 8 Vývoj zahraničného obchodu Nového Zélandu v rokoch 2018 -2022 (v mil. USD).....	31
Graf 9 Vývoj zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom v rokoch 2018-2022 (v mil. USD).....	53
Graf 10 Vývoj indexu komplementarity EÚ a Nového Zélandu za roky 2018 -2022.....	64
Graf 11 Vývoj indexu obchodnej intenzity EÚ a Nového Zélandu za roky 2018 -2022.....	65

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Import EÚ v rokoch 2018 – 2022 (v mld. USD).....	22
Tabuľka 2 Export EÚ v rokoch 2018 - 2022 (v mld. USD).....	23
Tabuľka 3 Najviac importované komodity EÚ v rokoch 2018 - 2022 (v mld. USD).....	24
Tabuľka 4 Export EÚ v rokoch 2018 - 2022 (v mld. USD).....	25
Tabuľka 5 Import Nového Zélandu v rokoch 2018 – 2022 (v mil. USD).....	32
Tabuľka 6 Export Nového Zélandu v rokoch 2018 - 2022 (v mil. USD).....	33
Tabuľka 7 Najviac importované komodity Nového Zélandu v rokoch 2018 – 2022 (v mil. USD).....	34
Tabuľka 8 Najviac exportované komodity Nového Zélandu v rokoch 2018 - 2022 (v mil. USD).....	35
Tabuľka 9 EÚ import z Nového Zélandu rokoch 2018 - 2022 (v mil. USD).....	53
Tabuľka 10 EÚ export na Nový Zéland v rokoch 2018 – 2022 (v mil. USD).....	54
Tabuľka 11 Najviac importované komodity EÚ z Nového Zélandu v rokoch 2018 – 2022 (v mil. USD).....	55

Tabuľka 11 Najviac importované komodity EÚ z Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mil. USD).....	56
Tabuľka 12 Najviac exportované komodity EÚ na Nový Zéland v rokoch 2018-2022 (v mil. USD).....	57
Tabuľka 13 Index odhalených komparatívnych výhod EÚ v roku 2022.....	58
Tabuľka 14 Index odhalených komparatívnych nevýhod EÚ v roku 2022.....	59
Tabuľka 15 Index odhalených komparatívnych výhod Nového Zélandu v roku 2022.....	59
Tabuľka 16 Index odhalených komparatívnych nevýhod Nového Zélandu v roku 2022....	60
Tabuľka 17 Index čistej obchodnej výkonnosti EÚ - export v roku 2022.....	61
Tabuľka 18 Index čistej obchodnej výkonnosti EÚ – import v roku 2022.....	61
Tabuľka 19 Index čistej obchodnej výkonnosti Nového Zélandu - export v roku 2022....	62
Tabuľka 20 Index čistej obchodnej výkonnosti Nového Zélandu – import v roku 2022....	62
Tabuľka 21 Index vnútroodvetvového obchodu v roku 2022 v tis. USD.....	63
Tabuľka 22 Vývozný potenciál Nemecka na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD).....	70
Tabuľka 23 Vývozný potenciál Talianska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil.USD).....	71
Tabuľka 24 Vývozný potenciál Francúzska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil.USD).....	71
Tabuľka 25 Vývozný potenciál Holandska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD)	72
Tabuľka 26 Vývozný potenciál Španielska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD)	72
Tabuľka 27 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Nemecka; päť hlavných komodít (v mil. USD)	73
Tabuľka 28 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Holandska; päť hlavných komodít (v mil. USD)	74
Tabuľka 29 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Talianska; päť hlavných komodít (v mil. USD)	74
Tabuľka 30 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Francúzska; päť hlavných komodít (v mil. USD)	75
Tabuľka 31 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Španielska; päť hlavných komodít (v mil. USD)	75

Úvod

Téma pre diplomovú prácu vyplynula zo záujmu o dosiaľ málo preskúmanú obchodnú spoluprácu medzi EÚ a vzdialenou ostrovnou krajinou Nový Zéland. Zároveň je nám Nový Zéland blízky z dôvodu dočasného pobytu v Aucklande, najväčšom meste danej krajiny.

Na prvý pohľad sa môže zdať, že EÚ a Nový Zéland vzhľadom na geografickú polohu nemajú vytvorené fungujúce obchodné vzťahy. Opak je však pravdou. EÚ a Nový Zéland sú na prahu ratifikácie Dohody o voľnom obchode, ktorá podľa prognóz má navýšiť v prvých rokoch vzájomný obchod až o 30 %. Zmluva vstúpi do platnosti 1. mája 2024 a vyrovná podmienky pre Novozélandské firmy na trhu EÚ a podnikateľov z EÚ na Novom Zélande. Taktiež z tejto dohody vyplynie aj množstvo iných výhod, ktoré spomenieme v práci.

Cieľom práce je zhodnotiť zahraničnoobchodnú výmenu a investičnú činnosť medzi EÚ a Novým Zélandom na základe vybraných jednofaktorových indikátorov hodnotenia a poukázať na perspektívu obchodných vzťahov medzi skúmanými krajinami. Záverečná práca sa skladá z troch kapitol.

V prvej kapitole upriamime pozornosť na teoretické aspekty skúmanej problematiky a vysvetlení základných pojmov. Následne sa budeme venovať vývoju makroekonomických ukazovateľov a zahraničnému obchodu Európskej únie a potom Nového Zélandu.

V druhej kapitole stanovíme hlavný cieľ, čiastkové ciele, hypotézy, metodiku práce a metódy skúmania.

V tretej kapitole zanalyzujeme vývoj dohôd medzi EÚ a Novým Zélandom. Potom sa budeme venovať zahraničnoobchodnej výmene EÚ a Nového Zélandu a priblížime najvýznamnejších obchodných partnerov z krajín EÚ pre Nový Zéland a taktiež komoditnú štruktúru obchodu. V práci ďalej zhodnotíme zahraničnoobchodnú výmenu vďaka výsledkom vybraných jednofaktorových indikátorov hodnotenia a ako posledné vyhodnotíme hypotézy a stanovíme odporúčania.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Európska únia (EÚ) je jeden z najväčších hráčov v medzinárodnom obchode a dá sa považovať za najúspešnejšiu medzinárodnú ekonomickú integráciu sveta vďaka dosiahnutiu vysokej úrovne formálnej i reálnej previazanosti ekonomík členských štátov (Baláž a kol., 2019). Dlhodobo podporuje medzinárodný obchod medzi svojimi vlastnými krajinami, ale aj zahraničný obchod s tretími štátmi. V súčasnosti má EÚ približne 130 obchodných dohôd v rôznej fáze platnosti. Tieto dohody slúžia okrem znižovania a rušenia ciel aj na upravovanie necolných prekážok pre obchod (Európsky parlament, 2024).

Najvzdialenejšou partnerskou krajinou EÚ je Nový Zéland (NZ). Vzťah medzi EÚ a Novým Zélandom sa datuje od roku 1960, keď Nový Zéland nadviazal diplomatické vzťahy s vtedajším Európskym spoločenstvom. V súčasnosti zdieľajú hlboký záväzok voči demokracii, právnemu štátu, dodržiavaniu ľudských práv a zachovávaní medzinárodného poriadku založeného na pravidlách (EEAS, 2021).

Predtým ako sa budeme podrobnejšie venovať pozícií EÚ a Nového Zélandu vo svete sa pozrieme na teoretické východiská riešenej problematiky a na teórie medzinárodného obchodu. Tieto teórie vysvetľujú prečo je dôležité aby sa krajiny zapájali do medzinárodnej del'by cez medzinárodný obchod a zároveň vysvetľujú určitú štruktúru medzinárodného obchodu, ktorú možno pozorovať vo svetovom hospodárstve v danom období.

1.1 Teoretické východiská riešenej problematiky

Medzinárodný obchod možno charakterizovať ako zahraničnoobchodné aktivity spojené s výmenou tovarov a služieb medzi dvomi a viac národnými ekonomikami. Je súčasťou svetového obchodu, ktorý predstavuje obeh tovarov a služieb na svetovom trhu.

Globalizácia patrí medzi vývojové tendencie v svetovej ekonomike a je spojená s dlhodobou expanziou svetového hospodárstva. Jedná sa o súhrnný výsledok pôsobenia mnohých faktorov a trendov (Baláž a kol., 2019). Globalizácia priniesla pre medzinárodný obchod a podnikanie výrazné množstvo zmien a vytvorila veľa pracovných príležitostí. Mnohé výhody globalizácie a obchodu pre spotrebiteľa plynú z dovozu. Obchodné dohody predstavujú pre dovozcov nižšie clá. Spolu so zvýšenou konkurenciou to znamená nižšie ceny tovarov a služieb. Taktiež spotrebiteľia môžu prosperovať z väčšieho výberu, pretože

dochádza k zvyšovaniu rozmanitosti výrobkov a služieb (Európsky parlament, 2024). Pre národnú ekonomiku má vývoz skoro existenčný význam, keďže predstavuje príjem do štátneho rozpočtu, zvýšenie domácich dôchodkov, rast úspor, investícií, rast pracovných príležitostí a zároveň predstavuje zdroj devíz. Taktiež má priaznivý dopad na platobnú bilanciu, menu, na vnútornú i vonkajšiu ekonomickú rovnováhu (Pavelka a spol., 2015).

Zahraničnému obchodu sa v posledných desiatich rokoch celosvetovo venuje zvýšená pozornosť a jeho význam je mimoriadny pre ekonomiku a jednotlivé firmy v nej pôsobiace (Pavelka a spol., 2015).

Komoditná štruktúra medzinárodného obchodu obsahuje zloženie obchodu podľa skupín tovarov, ktoré sú v ňom zahrnuté. Medzinárodný obchod s tovarom sa delí na (Hečková a Chapčáková, 2021):

- obchod s primárnou produkciou (poľnohospodárske produkty, palivá a nerastné suroviny),
- obchod so spracovanými produktmi (spracované suroviny, produkty chemického priemyslu, priemyselné výrobky, stroje, dopravné prostriedky, polotovary, textil, odevy atď.).

Teritoriálna štruktúra medzinárodného obchodu obsahuje, ktoré štáty alebo skupiny štátov sú zapojené do medzinárodného obchodu.

Význam medzinárodného obchodu pre štáty sa dá merať niekoľkými ukazovateľmi. Najčastejšie sa využíva pomer exportu alebo importu k hrubému domácomu produktu. Podstatné ukazovatele sú aj podiel jednotlivých štátov na svetovom exporte a importe či vzťah medzi vyrobeným a spotrebovaným spoločenským produktom. Rozsah zahraničného obchodu v ekonomike pomáha kvantifikovať a kvalifikovať aj schopnosť exportu pokrývať potreby importu štátu. V neposlednom rade, postavenie zahraničného obchodu môže vyjadrovať vzťah importu k devízovým rezervám, respektíve aj pomer exportu k dlhovej službe (Hečková, Chapčáková, 2021).

V svetovom hospodárstve predstavujú teórie medzinárodného dôležité miesto. Tvoria ich východiská a jadro. Hlavnou náplňou teórií medzinárodného obchodu je skúmanie vývojových tendencií a príčin, ktoré zovšeobecňujú a definujú ekonomické zákony (Baláž a kol., 2019).

1.1.1 Merkantilizmus

Merkantilizmus vznikol v 15. storočí a bol systémom politik, ktoré sa sústredili na vytvorenie silných a centralizovaných európskych štátov. V tomto období išlo najmä o výhody jednej krajiny, ktorá ich dosiahne na úkor iných krajín a o žiadne širšie záujmy nebol záujem (Baláž a kol., 2019).

Hlavný predstaviteľ bol Thomas Mun. Podľa jeho priaznivcov predstavovalo bohatstvo štátu množstvo drahých kovov a platobných prostriedkov. Dané bohatstvo sa dalo zvýšiť ťažbou drahých kovov na území štátu a aktívnou platobnou bilanciou. Hlavnou predstavou bolo podporovať export a obmedzovať import s cieľom zabezpečiť štátom výrazné zisky z medzinárodného obchodu a posilniť ich medzinárodné postavenie.

V 18. storočí prišli prvé liberálne myšlienky, ktoré varovali pred škodlivosťou protekcionistických opatrení pre konkurencieschopnosť štátu a zastávali sa voľného obchodu ako podstatu medzinárodnej trhovej ekonomiky (Hečková, Chapčáková, 2021).

1.1.2 Klasické teórie medzinárodného obchodu

Tieto teórie môžeme datovať od polovice 18. storočia, v období keď nastúpil kapitalizmus a výrazne sa rozširoval medzinárodný obchod. Vtedy vznikli základy medzinárodnej del'by práce, rozšírila sa špecializácia výroby a medzinárodná výmena tovarov. Medzi najdôležitejších predstaviteľov klasickej teórie patrí Adam Smith, podľa ktorého výhody plynúce z medzinárodného obchodu boli následne pomenované teóriou absolútnych výhod. Podľa tejto teórie najvýznamnejšie výhody prináša národom medzinárodná del'ba práce, pri ktorej sa každý štát sústreďí na výrobu, v rámci ktorej dosahuje absolútne najnižšie náklady v rámci celého sveta (Hečková, Chapčáková, 2021).

Avšak teória absolútnych výhod sa nezaobera situáciou, keď krajina nie je schopná vyrábať žiaden produkt lacnejšie ako iné krajiny. Týmto sa zaoberal až David Ricardo v Teórii komparatívnych výhod. Podľa tejto teórie je aj v tomto prípade pre štát zapojenie sa do medzinárodného obchodu výhodné a štát by sa mal sústreďiť na výrobu a vývoz tovaru, vo výrobe ktorého dosahuje nižšie komparatívne náklady ako partnerský štát (Baláž a kol., 2019).

1.1.3 Neoklasické teórie medzinárodného obchodu

V 20. storočí sa upustilo od teórie pracovnej hodnoty ako podstaty ceny tovarov a do popredia prišla teória viacerých výrobných faktorov. Hlavným dôvodom bola skutočnosť, že sa statky nevyrábajú iba za pomoci práce ale aj iných výrobných faktorov. Predstavitelia neoklasickej teórie považovali za hlavné príčiny existencie a rozvoja medzinárodného obchodu rozličnú relatívnu vybavenosť štátov výrobnými faktormi a rozličnú náročnosť výroby jednotlivých výrobkov na tieto faktory. Predstavitelia Heckscher a Ohlin vychádzali z predpokladu, že cena výrobného faktora závisí od jeho relatívnej ponuky. V prípade nedostatku bude jeho cena vysoká a opačne. Podľa Heckscherovej-Ohlinovej teorémy sa bude štát špecializovať na výrobu a export statku, ktorý je náročnejší na výrobný faktor, ktorého má štát prebytok a na druhej strane importovať statky, ktoré sú náročnejšie na výrobný faktor, ktorého má nedostatok (Hečková, Chapčáková, 2021).

1.1.4 Neo-neoklasické teórie medzinárodného obchodu

Hlavný rozdiel medzi klasickými, neoklasickými a neo-neoklasickými teóriami je, že neo-neoklasické teórie sa sústreďujú najmä na mikroekonomickú úroveň, úroveň transnacionálnych korporácií a ich vplyv na vznik štruktúry zahraničnoobchodných vzťahov. Pri vývoji medzinárodného obchodu zohľadňujú neo-neoklasické teórie faktory kvality, technológií, značky a lojality zákazníkov (Hečková, Chapčáková, 2021).

Pod najznámejšími neo-neoklasickými teóriami poznáme Vernonovú teóriu životného cyklu produktu, ktorá vysvetľuje, ako vplýva miesto uvedenia produktu na trh na štruktúru medzinárodného obchodu. Následne Nová teória obchodu dospela k záverom, že všetky ekonomiky profitujú zo vzájomného obchodu aj keď medzi nimi nie sú rozdiely vo vybavenosti výrobnými faktormi alebo v technologickej vyspelosti, a že sa štát môže stať dominantným exportérom vďaka jednej alebo viacerým firmám, ktoré boli prvými na trhu a profitujú z tejto výhody (Baláž a kol., 2019). Ďalšími známymi teóriami obdobia sú Teória podobnosti dopytu krajín, Porterov diamant národných konkurenčných výhod a Gravitačný model obchodu.

1.1.5 Alternatívne teórie medzinárodného obchodu

Dané teórie upozorňujú na zlú aplikovateľnosť klasických, neoklasických a neo-neoklasických teórií v reálnej ekonomike a zároveň na negatívny vplyv na menej rozvinuté ekonomiky. Prvá teória, ktorá sem patrí je teória nezrelého priemyslu, ktorá plynie z myšlienky, že ekonomika, ktorej výroba sa nachádza v začiatočnom štádiu, nemôže fungovať na základe voľného obchodu so štátmi, ktoré sa nachádzajú vo fáze zrelosti.

Následne v teórií medzinárodnej hodnoty sa odhaduje, že hodnota tovarov nie je určená len ich úžitkovou hodnotou, ale aj spoločensky nutnou prácou vynaloženou na ich produkciu. Náklady menej vyspelých ekonomík sú často vyššie z dôvodu rozdielnych nákladov na prácu a to spôsobuje ekonomickú nerovnosť.

Ďalej v teórií medzinárodného výrobného cyklu sa posúva produkcia z vyspelých ekonomík do menej rozvinutých, a preto sa vyspelé ekonomiky stávajú importérmi svojich pôvodných produktov a menej rozvinuté ekonomiky stálymi nasledovníkmi.

Následne z teórií obmedzenej transformačnej schopnosti vyplýva, že menej vyspelé ekonomiky nie sú schopné transformácie na inú produkciu alebo substitúcie dovozu domácou výrobou (Majerová, Nezval, 2011). Medzi ďalšie alternatívne teórie patria Teória druhej najlepšej voľby, Teória zbedačujúceho rastu, Linderova hypotéza v teórií podobnosti v štruktúre dopytu, Teória technologickej medzery a osobitnú kategóriu teórií medzinárodného obchodu tvoria teórie integračného charakteru kam patria Teória colnej únie a Teória optimálnej menovej zóny.

1.2 Pozícia Európskej únie vo svete

S cieľom ukončiť časté konflikty, ktoré vyvrcholili druhou svetovou vojnou, začali európski politici budovať súčasnú Európsku úniu. V roku 1951 podpísaním Parížskej zmluvy založilo šesť krajín (Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Nemecko a Taliansko) Európske spoločenstvo uhlia a ocele. Toto spoločenstvo predstavovalo prvý krok k zabezpečeniu trvalého mieru a vytvorilo zónu voľného obchodu pre niekoľko kľúčových hospodárskych a vojenských zdrojov - uhlie, koks, oceľ, šrot a železnú rudu.

V roku 1958 sa z neho stalo Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) a začala sa éra užšej spolupráce. EHS vytvorilo spoločný trh, ktorý bol špecifický odstránením väčšiny bariér týkajúcich sa pohybu tovaru, služieb, kapitálu a pracovnej sily. Zmluva o založení EHS vyžadovala, aby členovia zrušili alebo prerobili dôležité vnútroštátne zákony

a predpisy. Predovšetkým zásadne reformovala colnú a obchodnú politiku tým, že do júla 1968 boli zrušené všetky vnútorné clá. Od vlád sa žiadalo zrušenie vnútroštátnych predpisov, ktoré zvyhodňovali domáci priemysel. Následne v roku 1993 na základe Maastrichtskej zmluvy, ktorá nadobudla platnosť 1. novembra 1993 vznikla EÚ. Zmluva mala za cieľ posilniť európsku politickú a hospodársku integráciu vytvorením jednotnej meny (euro), jednotnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, spoločných občianskych práv a posilniť tiež spoluprácu v oblasti migrácie, azylu a súdnictva (Gabel, 2024).

V priebehu rokov sa k pôvodným šiestim krajinám pridalo ďalších 22 krajín. V júni 2016 sa Spojené kráľovstvo rozhodlo, že z Európskej únie vystúpi a od 31. januára 2020 už nie je členom Európskej únie.

Dnešná rozloha EÚ je viac ako 4 milióny km² a má 448,4 milióna obyvateľov. V súčasnosti tvorí EÚ 27 krajín a 24 úradných jazykov. EÚ tvoria krajiny: Rakúsko, Belgicko, Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Česko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko Grécko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Malta, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko a Švédsko. Úradné jazyky sú bulharčina, chorvátčina, čeština, dánčina, holandčina, angličtina, estónčina, fínčina, francúzština, nemčina, gréčtina, maďarčina, írčina, taliančina, lotyština, litovčina, maltčina, poľština, portugalcina, rumunčina, slovenčina, slovinčina, španielčina, švédčina. Euro je oficiálnou menou v 20 krajinách EÚ a tieto krajiny sa označujú ako eurozóna.

Ak sa nejaká krajina chce stať členom EÚ musí súhlasiť so všetkými právnymi predpismi a hodnotami EÚ a zabezpečiť dodržiavanie týchto právnych predpisov a hodnôt. Krajiny, ktoré sa usilujú o členstvo v EÚ sú Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Moldavsko, Severné Macedónsko, Srbsko, Turecko a Ukrajina (Európska únia, 2023).

1.2.1 Vybrané makroekonomické ukazovatele EÚ

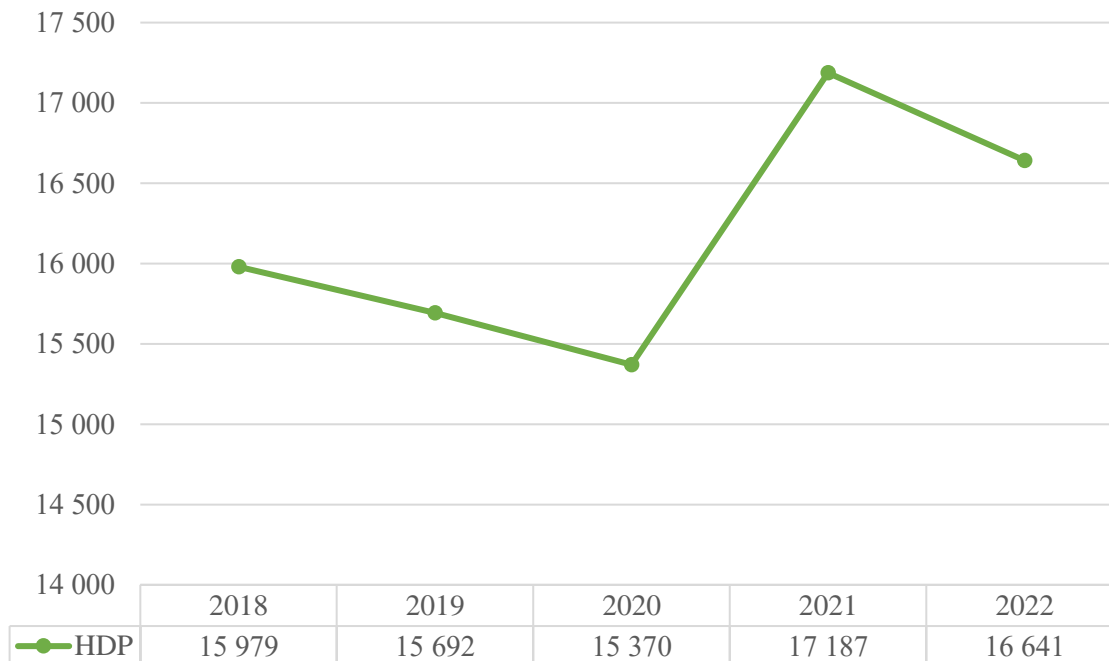
V nasledujúcej časti našej diplomovej práce sa venujeme makroekonomickým ukazovateľom – hrubý domáci produkt, nezamestnanosť, inflácia EÚ.

Hrubý domáci produkt

Hrubý domáci produkt (HDP) je najviac používané meradlo pre celkovú výkonnosť ekonomiky. HDP sa rovná súčtu hrubej pridanej hodnoty rezidentských inštitucionálnych

jednotiek, ktoré sa špecializujú na výrobu plus dane z výrobkov a mínus všetky dotácie na výrobky (EUROSTAT, 2023).

Graf 1 Vývoj HDP EÚ v rokoch 2018-2022 (v mld. USD)

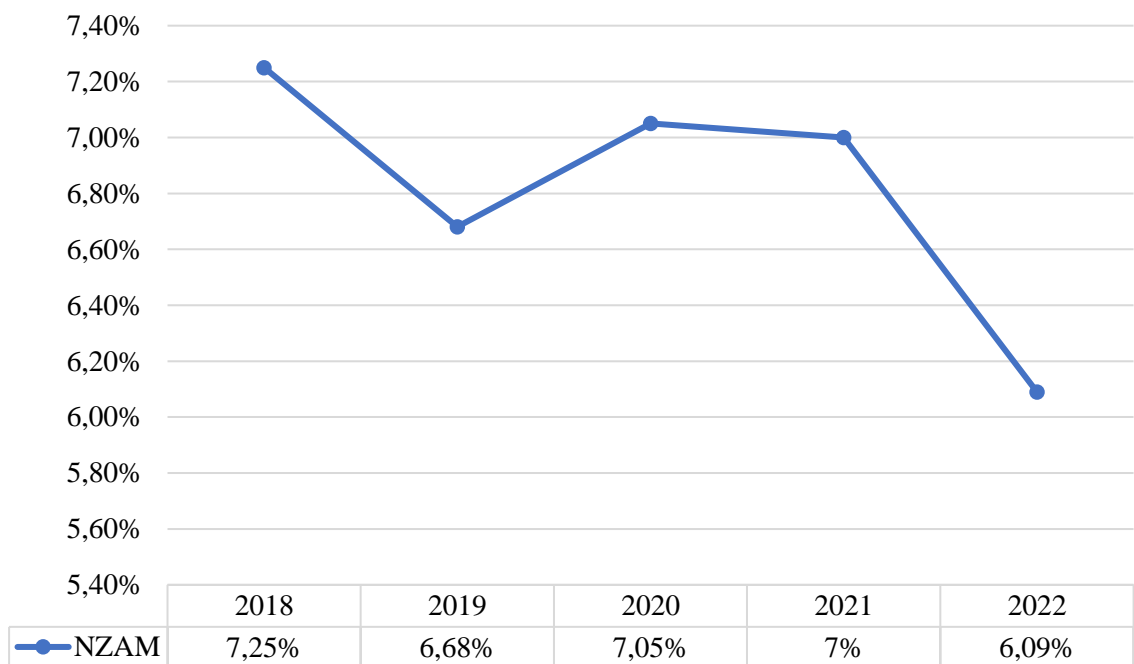
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Macrotrends, 2024

V roku 2018 predstavoval HDP celej EÚ podiel 18,6 % celosvetového HDP (Európska únia, 2023). V roku 2019 dosiahla hodnota HDP pokles o 1,79 %. Následne v roku 2020 bol zaznamenaný pokles roku 2019 o 2,05 %. Európske hospodárstvo sa počas roka 2020 vzhľadom na pandémie koronavírusu dostalo do hlbkej recesie a bol zaznamenaný vyšší pokles ako počas globálnej finančnej krízy. Vo viacerých krajinách EÚ došlo k zavedeniu prísnych opatrení, hlavne k obmedzeniu pohybu ľudí čo spôsobilo prudký hospodársky pokles počas prvého pol roka. Našťastie reakcia členských štátov EÚ bola rýchla a vďaka nej sa podarilo v druhom polroku hospodársku aktivitu stabilizovať. V nasledujúcom roku 2021 silná politická podpora a uvoľňovanie obmedzení súvisiacich s pandemiou spôsobilo, že došlo k nárastu HDP o 11,82 %. V roku 2022 došlo poklesu HDP o 3,17 %.

Nezamestnanosť

Nezamestnaní sú ľudia bez práce, ktorí sú v produktívnom veku a môžu podniknúť konkrétne kroky, aby si našli prácu. Tento ukazovateľ sa meria v počte nezamestnaných ako určité percento pracovnej sily. Pracovná sila je definovaná ako celkový počet nezamestnaných plus zamestnaní. V prípade krajín EÚ údaje o nezamestnaných odhaduje Eurostat (OECD, 2023).

Graf 2 Miera nezamestnanosti v EÚ v rokoch 2018-2022 (v %)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Macrotrends, 2024

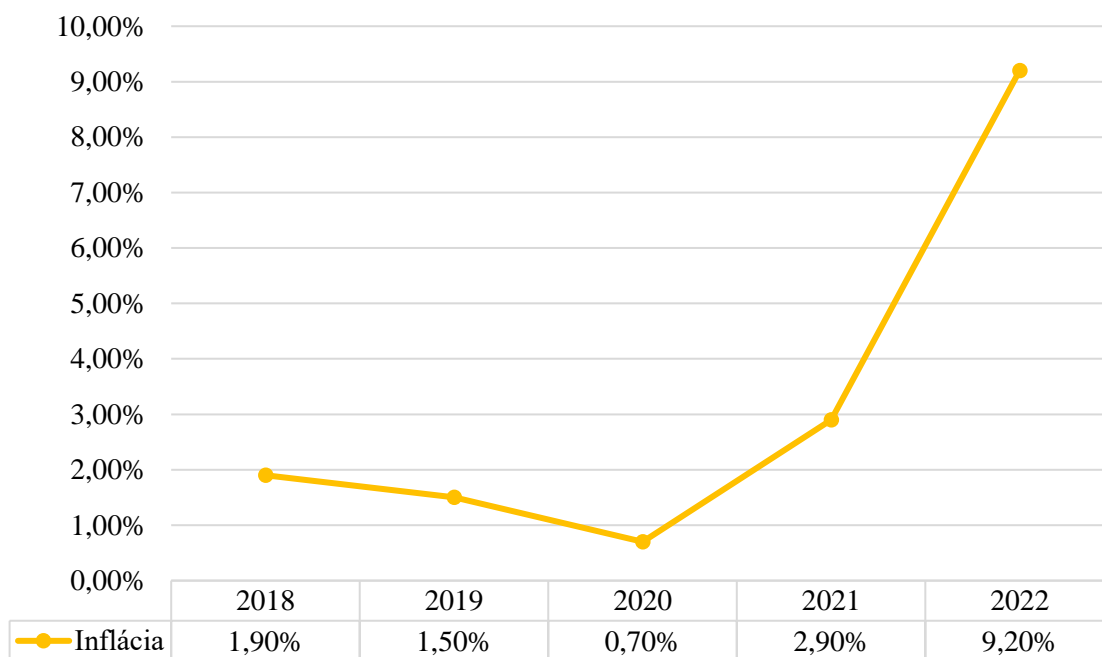
V roku 2018 predstavovala miera nezamestnanosti v EÚ najvyššiu mieru nezamestnanosti za sledované obdobie (7,25 %). Následne v roku 2019 miera nezamestnanosti klesla na 6,68 %, čo je 0,57 % pokles oproti roku 2018. V nasledujúcom roku s vypuknutím pandémie koronavírusu bolo zavedených niekoľko obmedzení, ktoré spôsobili, že množstvo ľudí prišlo o prácu. Týkalo sa to najmä ľudí pracujúcich v priemysle odvetví. V prvom polroku 2020 predstavoval celkový pokles zamestnanosti 15 %, čo je približne 5 miliónov pracovných pozícií. V prípade nízko kvalifikovaných pracovníkov poklesla pracovná sila o približne 7 %, v prípade stredne kvalifikovaných pracovníkov o približne 5,5 % a v prípade vysoko kvalifikovaných pracovníkov sa zvýšila o približne 3 % (Pavolová, Čulková, Šimková, 2022). Celkovo miera nezamestnanosti

vzrástla na 7,05 %, čo predstavuje negatívny nárast o 0,38 % oproti roku 2019. V roku 2021 s postupným uvoľňovaním opatrení a zavedením rôznych programov slúžiacich na podporu a udržanie zamestnania miera nezamestnanosti mierne klesla na 7,00 %, čo predstavuje pokles o 0,05 % oproti predošlému roku. Následne v roku 2022 bola miera nezamestnanosti na úrovni 6,09 %, čo predstavuje trochu výraznejší pokles oproti predošlému roku a to konkrétne o 0,91 %.

Inflácia

Inflácia, nazývaná aj ako cenová hladina slúži na informovanie o vývoji cien na domácom a zahraničnom trhu. Miera inflácie vyjadruje percentuálnu zmenu priemernej cenovej hladiny určitého roka oproti roku, ktorý mu predchádzal.

Graf 3 Miera inflácie v EÚ v rokoch 2018-2022 (v %)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Eurostat, 2023

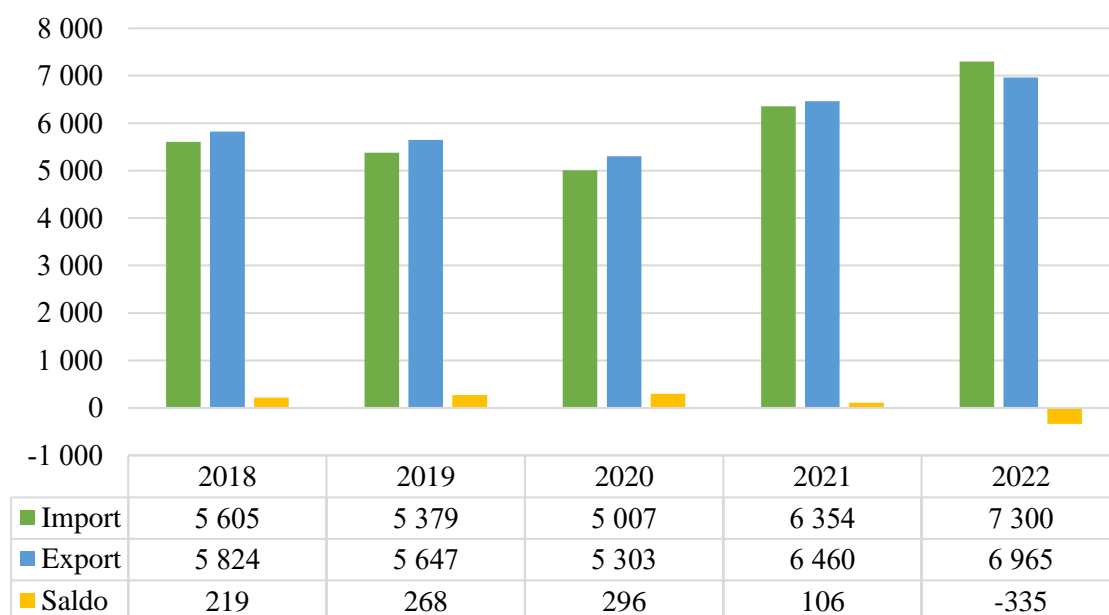
V roku 2018 predstavovala miera inflácie 1,90 %. Nasledujúci rok došlo k poklesu o 0,40%. V roku 2020 z dôvodu koronakrízy, ktorá mala výrazný vplyv aj na vývoj cien klesla priemerná inflácia v EÚ na 0,70 %. Hlavný dôvod predstavoval pokles dopytu. K danému poklesu inflácie prispeli hlavne sektory, ktoré boli najviac zasiahnuté krízou, ako

sú doprava, ubytovacie a stravovacie služby. V roku 2021 dosiahla inflácia úroveň 2,90 %. Následne v roku 2022 dosiahla inflácia v EÚ najvyššiu úroveň, aká bola kedy nameraná, a to 9,20 %. V porovnaní s rokom 2021 sa miera inflácie strojnásobila. EÚ zaznamenala najvyšší nárast spotrebiteľských cien v bývaní, vody, elektriny, plynu a ostatných palív, a to v priemere o 18,0 %. Nasledovala doprava s priemerným nárastom 12,10 %, zatiaľ čo potraviny a nealkoholické nápoje vzrástli v priemere o 11,90 %. Všetky ostatné hlavné položky v roku 2022 vzrástli, a to v rozmedzí od 2 % do 8,10 %, okrem cien komunikácií, ktoré mierne klesli o 0,1 % (Eurostat, 2023).

1.2.2 Štruktúra zahraničného obchodu EÚ

V nasledujúcej časti našej diplomovej práce sa venujeme jednotlivým aspektom medzinárodného obchodu EÚ. Graf 4 zobrazuje vývoj importu, exportu a salda obchodnej bilancie EÚ od roku 2018-2022. Následne rozoberáme teritoriálnu štruktúru importu a exportu EÚ. V tabuľke 1 sú uvedené krajiny, z ktorých najviac importuje EÚ a tabuľka 2 znázorňuje krajiny do ktorých najviac exportuje EÚ. Po teritoriálnej štruktúre sa v našej práci venujeme komoditnej štruktúre EÚ. Tabuľka 3 znázorňuje, ktoré komodity najviac importuje EÚ a tabuľka 4, ktoré komodity najviac exportuje EÚ.

Graf 4 Vývoj zahraničného obchodu EÚ v rokoch 2018-2022 (v mld. USD)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

V roku 2018 predstavoval import Európskej únie 5 605 mld. USD. Nasledujúci rok sa import EÚ znížil na 5 379 mld. USD. V roku 2020 predstavoval import EÚ ešte nižšiu hodnotu a to 5 007 mld. USD. Za pokles v spomínaných rokoch mohla pandémia koronavírusu. Postupne sa trh začal spamätávať v roku 2021 a následok bol, že EÚ doviezla o 1 347 mld. USD viac ako v roku 2020. Celkový dovoz tovaru do EÚ predstavoval 14 % svetového dovozu (Európsky parlament, 2024). Následne v roku 2022 vzrástol import o 945 mld. USD čo predstavuje rekordnú úroveň 7 300 mld. USD, ktorá bola z dôsledku zvyšovania cien. Za sledované obdobie môžeme až na roky postihnuté pandémiou koronavírusu vidieť celkový nárast hodnoty importu EÚ.

Export tovaru EÚ v roku 2018 predstavoval hodnotu 5 824 mld. USD. Následne ďalšie dva roky hodnota exportu EÚ klesla z dôvodu pandémie koronavírusu. V roku 2020 predstavoval exportu EÚ hodnotu 5 303 mld. USD. V roku 2021 sa trh výrazne zotavil a EÚ exportovala o 1 157 mld. USD viac ako predchádzajúci rok. V danom roku predstavoval vývoz tovarov z EÚ 15 % svetového vývozu (Európsky parlament, 2024). Nasledujúci rok 2022 nebol zaznamenaný až taký výrazný nárast exportu ako v roku 2021 ale aj napriek tomu sa exportovalo viac ako roky predtým.

Ako môžeme vidieť v rokoch 2018 až 2021 dosahovali členské krajiny EÚ zväčša aktívne saldo, a teda viac tovaru vyvážali ako dovážali. Od polovice roka 2021 začal dovoz rásť rýchlejšie ako vývoz čo bolo spôsobené najmä výrazným rastom cien hlavných energetických produktov a rastúcim medzinárodným dopytom. Taktiež mala zhoršujúci vplyv ruská invázia na Ukrajinu, ktorá vyvolala ďalší tlak na ceny energií. Došlo k vysokým hodnotám dovezeného zemného plynu, elektriny a ropy a vo výsledku v roku 2022 saldo obchodnej bilancie predstavovalo -335 mld. USD.

Tabuľka 1 Import EÚ v rokoch 2018-2022 (v mld. USD)

Krajina	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový import EÚ	5 605	100	5 379	100	5 007	100	6 354	100	7 300	100
Nemecko	750	13,38	700	13,01	657	13,12	813	12,79	846	11,58
Čína	447	7,97	451	8,38	490	9,78	616	9,69	716	9,80
Holandsko	336	5,99	314	5,83	294	5,87	387	6,09	435	5,95
USA	284	5,06	294	5,46	265	5,29	315	4,95	414	5,67
Francúzsko	305	5,44	295	5,48	261	5,21	316	4,97	341	4,67
Import EÚ z ostatných krajín	3 483	62,16	3 325	61,84	3 040	60,73	3 907	61,51	4 548	62,33

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Na základe tabuľky 1 vidíme, že EÚ najviac importuje z Nemecka. Nemecko sa umiestňuje na prvom mieste z dôvodu, že je najdôležitejším alebo druhým najdôležitejším partnerom takmer všetkých krajín EÚ. V roku 2018 predstavoval import tovaru EÚ z Nemecka hodnotu 750 mld. USD (13,38 % celkového dovozu v danom roku). V roku 2020 a 2021 sa Nemecko umiestnilo na pozícií tretieho najväčšieho dovozcu (za USA a Čínou) a tretieho najväčšieho vývozcu na svete (za Čínou a USA). Z Nemecka sa do EÚ importovalo najviac tovaru v roku 2022 a to v hodnote 846 mld. USD. Percentuálne import z Nemecka predstavoval v danom roku 11,58 %. Z Nemecka sa dlhodobo dovážajú najmä komodity ako vozidlá iné ako železničné a ich časti, jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia, elektrické stroje a zariadenia. Konkrétne v roku 2022 sa doviezlo najviac z komoditných skupín: HS 87-Vozidlá iné ako železničné a ich časti v hodnote 113 mld. USD, HS 84 -Jadrové reaktory v ešte vyššej hodnote a to 122 mld. USD a HS 85- Elektrické stroje a zariadenia v hodnote 93 mld. USD (Trade map, 2023). Okrem Nemecka patria medzi najdôležitejších obchodných partnerov EÚ - Čína, Holandsko, USA a Francúzsko. Čína patrí medzi krajiny, z ktorých EÚ výrazne dováža ale nepatrí medzi krajiny do ktorých najviac vyváža. Z Číny dováža EÚ najviac komoditné skupiny HS 85-Elektrické stroje a zariadenia, HS 84-Jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia a HS 87-Vozidlá iné ako železničné.

Tabuľka 2 Export EÚ v rokoch 2018-2022 (v mld. USD)

Krajina	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový export EÚ	5 824	100	5 647	100	5 303	100	6 460	100	6 965	100
Nemecko	763	13,10	730	12,92	708	13,35	871	13,48	967	13,88
USA	406	6,97	420	7,43	395	7,44	466	7,21	533	7,65
Francúzsko	433	7,43	418	7,40	385	7,26	474	7,33	500	7,17
Holandsko	271	4,65	257	4,55	246	4,63	309	4,78	353	5,06
Taliansko	284	4,87	270	4,78	248	4,67	320	4,95	345	4,95
Export EÚ do ostatných krajín	3 667	62,98	3 552	62,92	3 321	62,65	4 020	62,25	4 267	61,29

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Rovnako ako aj pri importe tak aj pri exporte je najdôležitejší obchodný partner pre EÚ práve Nemecko. EÚ exportuje do Nemecka rovnaké komodity ako importuje z Nemecka. Najvyšší export bol zaznamenaný do Nemecka v roku 2022 v hodnote 967 mld. USD (13,88 % celkového exportu). HS 87-Vozidlá iné ako železničné a ich časti sa vyviezli z EÚ do Nemecka v hodnote 93 mld. USD, HS 84-Jadrové reaktory v hodnote 78 mld. USD a HS 85-Elektrické stroje a zariadenia v hodnote 75 mld. USD. Okrem Nemecka, exportuje EÚ v značnej miere do krajín USA, Francúzska, Holandska a Talianska. V roku 2022 predstavoval export do USA hodnotu 533 mld. USD (7,65 % celkového exportu). Do USA exportovala EÚ najmä HS 30-Farmaceutické produkty, HS 84-Jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia a HS 87-Vozidlá iné ako železničné. Vývoz komoditnej skupiny farmaceutických výrobkov predstavoval v roku 2022 hodnotu 97 mld. USD, jadrové reaktory sa vyviezli v hodnote 80 mld. USD a vozidlá iné ako železničné a ich časti v hodnote 53 mld. USD (Trade map, 2023).

Tabuľka 3 Najviac importované komodity EÚ v rokoch 2018-2022 (v mld. USD)

HS2 kód	Názov komodity	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový import EÚ		5 605	100	5 379	100	5 007	100	6 354	100	7 300	100
27	Minerálne palivá, minerálne oleje...	652	11,63	581	10,80	378	7,54	691	10,87	1 277	17,49
85	Elektrické stroje a zariadenia a ich časti	588	10,49	580	10,78	582	11,62	707	11,12	759	10,39
84	Jadrové reaktory, kotly, stroje a zariadenia...	653	11,65	636	11,82	602	12,02	715	11,25	722	9,89
87	Vozidlá iné ako železničné...	571	10,18	566	10,52	489	9,76	560	8,81	574	7,86
30	Farmaceutické výrobky	252	4,49	256	4,75	290	5,79	352	5,54	366	5,01
Ostatné komodity		2 889	51,56	2 760	51,33	2 666	53,27	3 329	52,41	3 602	49,36

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Za sledované obdobie môžeme vyzdvihnúť, že tri najviac importované komoditné skupiny EÚ boli: HS 27-Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty, HS 85-Elektrické stroje a zariadenia a ich časti a HS 84-Jadrové reaktory, kotly, stroje a zariadenia; ich časti. Keď porovnáme roky 2021 a 2022 tak najvýraznejší import predstavuje komoditná skupina HS 27-Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty. Za rapidný nárast o 586 mld. USD môže zvýšenie cien najmä zemného plynu, ropy a elektrickej energie.

Tabuľka 4 Export EÚ v rokoch 2018-2022 (v mld. USD)

HS2 kód	Názov komodity	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový export EÚ		5 824	100	5 647	100	5 303	100	6 460	100	6 965	100
84	Jadrové reaktory, kotly, stroje...	813	13,95	790	13,99	724	13,65	839	12,98	833	11,96
87	Vozidlá iné ako železničné...	709	12,17	682	12,08	602	11,35	688	10,65	705	10,12
85	Elektrické stroje a zariadenia a ich časti	541	9,28	529	9,36	522	9,84	613	9,48	633	9,08
27	Minerálne palivá, minerálne oleje...	302	5,18	273	4,83	184	3,47	331	5,12	598	8,58
30	Farmaceutické výrobky	357	6,13	375	6,64	424	7,99	498	7,70	538	7,72
Ostatné komodity		3 102	53,29	2 998	54,00	2 847	53,70	3 491	54,07	3 658	52,54

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Na základe údajov z Trade map medzi tri najviac exportované komoditné skupiny patria HS 84-Jadrové reaktory, kotly, stroje a zariadenia, HS 87-Vozidlá iné ako železničné alebo električkové koľajové a HS 85-Elektrické stroje a zariadenia a ich časti. Vo veľkom množstve sa tiež exportujú komoditné skupiny HS 27-Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty a HS 30-Farmaceutické výrobky. Dá sa povedať, že EÚ najviac importuje aj exportuje rovnaké komodity len v inom poradí. Pri importe sa na prvom mieste umiestnila komoditná skupina HS 27-Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty, ktorá sa pri exporte umiestnila na 4. mieste. Na prvom mieste sa pri exporte umiestnila komoditná skupina HS 84-Jadrové reaktory, kotly, stroje a zariadenia, ktorá pri importe obsadila 3. miesto.

1.3 Pozícia Nového Zélandu vo svete

Nový Zéland sa nachádza v Oceánii v južnom Tichom oceáne približne 1 600 km juhovýchodne od Austrálie. Krajinu tvoria Severný ostrov, Južný ostrov a Stewartov ostrov. Stewartov ostrov sa nachádza južne od Južného ostrova. Celková rozloha Nového Zélandu je 268 838 km². Wellington je hlavné mesto a najväčším mestom je Auckland, obe mestá sa nachádzajú na Severnom ostrove. Celkovo v krajine žije cez 5 miliónov obyvateľov.

V krajine sa nachádzajú aktívne sopky, veľkolepé jaskyne, hlboké ľadovcové jazerá, zelené údolia, oslnivé fjordy, dlhé piesočné pláže a taktiež zasnežené vrcholy južných Álp. Zároveň ostrov obohacuje jedinečná škála vegetácie a unikátnych živočíchov. Je jediným domovom endemického nelietavého vtáka kivi dlhosrstého, vďaka ktorému dostali Novozélandčania prezývku.

Nový Zéland bol najväčšou krajinou v Polynézii, keď ho v roku 1840 anektovala Veľká Británia. Následne bol korunnou kolóniou, v roku 1856 samosprávnou kolóniou a v roku 1907 domíniom. Do 20. rokov 20. storočia kontroloval Nový Zéland skoro všetky svoje vnútorné a vonkajšie politiky ale úplnú nezávislosť získala krajina až v roku 1947, keď prijala Westminsterský štatút.

Od začiatku 20. storočia sa Nový Zéland plne angažuje v medzinárodných záležitostiach a je aktívnym členom viacerých medzivládnych inštitúcií vrátane OSN. Z hospodárskeho hľadiska bola krajina v minulosti závislá od vývozu poľnohospodárskych produktov, najmä do Veľkej Británie. V druhej polovici 20. storočia bolo tempo rastu z hospodárskeho hľadiska jedným z najpomalších medzi vyspelými krajinami. Prekážkou hospodárskej expanzie bol príliš pomalý rast hospodárstva Spojeného kráľovstva, jeho členstvo začiatkom 70. rokov 20. storočia v Európskom spoločenstve a vysoké clá, ktoré

veľké priemyselné krajiny zaviedli na poľnohospodárske výrobky. Kvôli spomínanému vstupu Veľkej Británie do Európskeho spoločenstva bol Nový Zéland prinútený rozšíriť svoje obchodné vzťahy s inými krajinami.

Aktívnejšia druhá polovica 20. storočia pozostávala hlavne z pokusov o rast a diverzifikáciu hospodárstva hľadaním nových trhov a nových výrobkov (napr. vína), rozširovaním výrobných základní a uzatváraním a podporovaním dohôd o voľnom obchode. Cestovný ruch tiež začal zohrávať dôležitejšiu úlohu, aj keď dané odvetvie bolo zraniteľné kvôli globálnej finančnej nestabilite.

V súčasnosti je hospodárstvo rozvinuté avšak na svetovom trhu je pomerne malé (Vowles, Moran, Blyth, 2023).

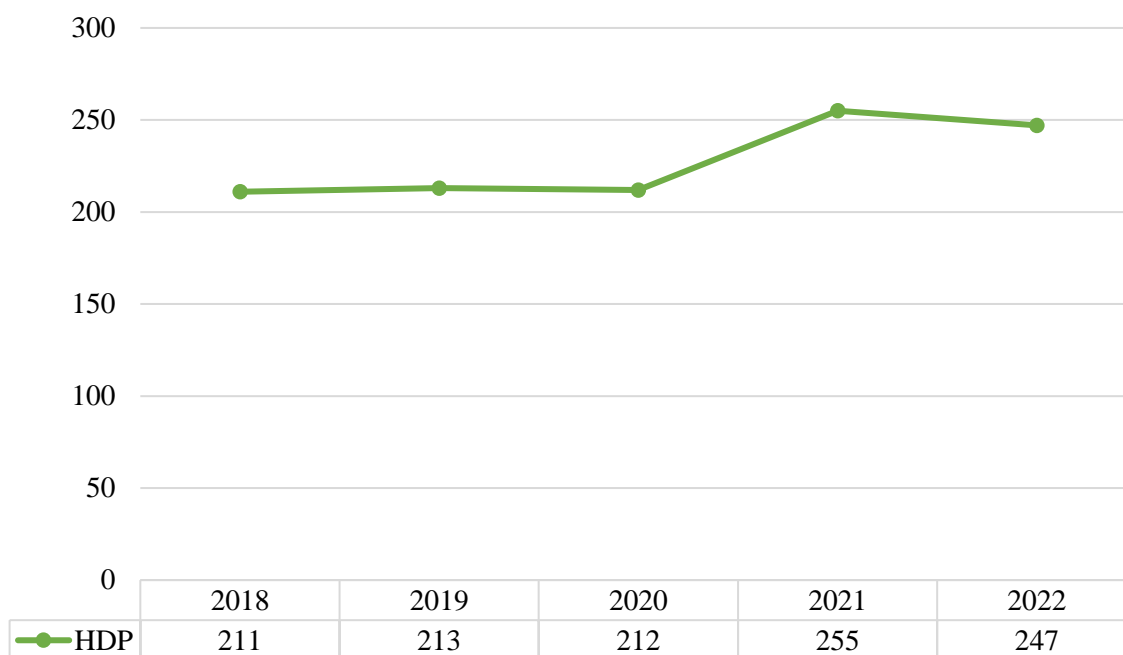
1.3.1 Vybrané makroekonomické ukazovatele Nového Zélandu

V nasledujúcej časti našej diplomovej práce sa venujeme makroekonomickým ukazovateľom ako hrubý domáci produkt, nezamestnanosť a inflácia Nového Zélandu.

Hrubý domáci produkt

HDP je oficiálnym ukazovateľom hospodárskeho rastu Nového Zélandu. Pomáha mnohým používateľom údajov pochopiť a riadiť novozélandské hospodárstvo. Na výpočet HDP Nového Zélandu sa používa produkčný a výdavkový prístup. Produkčný prístup k HDP meria celkovú hodnotu tovarov a služieb vyrobených na Novom Zélande po odpočítaní nákladov na tovary a služby použité vo výrobnom procese. Výdavkový prístup k HDP meria konečné nákupy tovarov a služieb vyrobených na Novom Zélande. Vývoz sa pripočítava k domácej spotrebe, pretože predstavuje tovary a služby vyrobené na Novom Zélande. Dovozy sa odpočítava lebo predstavuje tovary a služby vyrobené v iných ekonomikách (Stats NZ, 2023).

Graf 5 Vývoj HDP Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mld. USD)

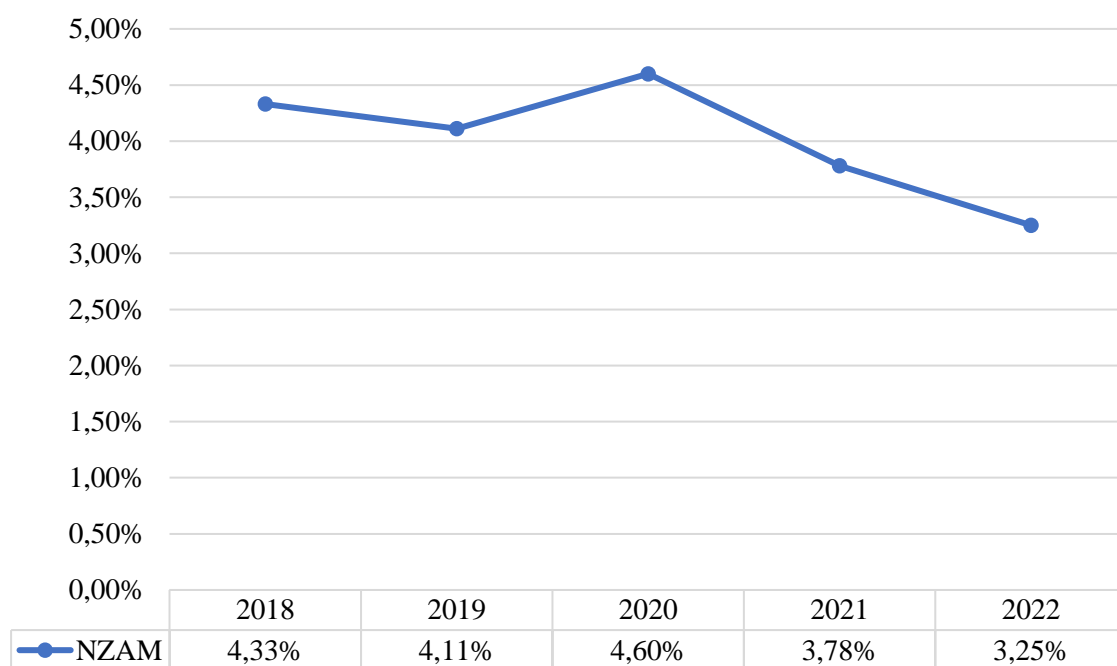
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Macrotrends, 2023

V roku 2018 predstavoval hrubý domáci produkt Nového Zélandu 211 mld. USD. Následne v roku 2019 došlo k nárastu o 0,57 % oproti roku 2018. V roku 2020 bol zaznamenaný pokles HDP o 0,25 %. Vďaka prísne obmedzujúcim opatreniam, ktoré boli prijaté na začiatku vypuknutia pandémie koronavírusu došlo k poklesu HDP najmä v druhom štvrtroku 2020. Novému Zélandu sa však podarilo eliminovať koronavírus a bol krajina bola schopná znovu otvoriť hospodárstvo s výnimkou medzinárodných aktivít súvisiacich s cestovným ruchom. V treťom štvrtroku 2020 ekonomika opäť dosiahla úroveň HDP pred pandémie. V roku 2021 bol zaznamenaný nárast o 20,22 %, čo predstavuje 255 mld. USD. Poklesu hospodárskej aktivity v roku 2022 sa dá pripísať viacerým príčinám. V danom roku mal vplyv na HDP cyklón Gabrielle, ktorý v tomto storočí, svojou silou a škodami spôsobil najvýznamnejšiu poveternostnú udalosť Nového Zélandu. Boli spôsobené rozsiahle škody na farmách, spracovateľských a baliacich zariadeniach, na infraštruktúre, ako aj straty v záhradníctve, zeleninárstve, lesníctve a živočíšnej výrobe. V niektorých prípadoch bude trvať roky, kým sa plodiny znovu vysadia a vrátia na úroveň produkcie pred povodne čo bude mať tiež podstatný vplyv na ceny, najmä v prípade produktov súvisiacich so záhradníctvom, ktoré prispievajú výrazne k domácej inflácii (Berl, 2023). Napriek všetkému je Nový Zéland podľa HDP druhou najväčšou ekonomikou v Oceánii a 52. najväčšou, na svete (MZVČR, 2023).

Nezamestnanosť

Miera nezamestnanosti odráža podmienky na trhu práce a v hospodárstve celkovo. Zároveň poskytuje predstavu o počte ľudí, ktorí si hľadajú prácu. Nový Zéland má dlhodobu nízku mieru nezamestnanosti, ktorú vláda pripisuje najmä intervenciám, ktoré sú zamerané na mladých ľudí vrátane Flexiwage, Apprenticeship Boost, Māori Trades Training, Mana in Mahi a He Poutama Rangatahi. Výsledky v oblasti zamestnanosti a miery nezamestnanosti tiež odrážajú dôveru podnikov v ekonomiku (Tilo, 2022).

Graf 6 Miera nezamestnanosti Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v %)

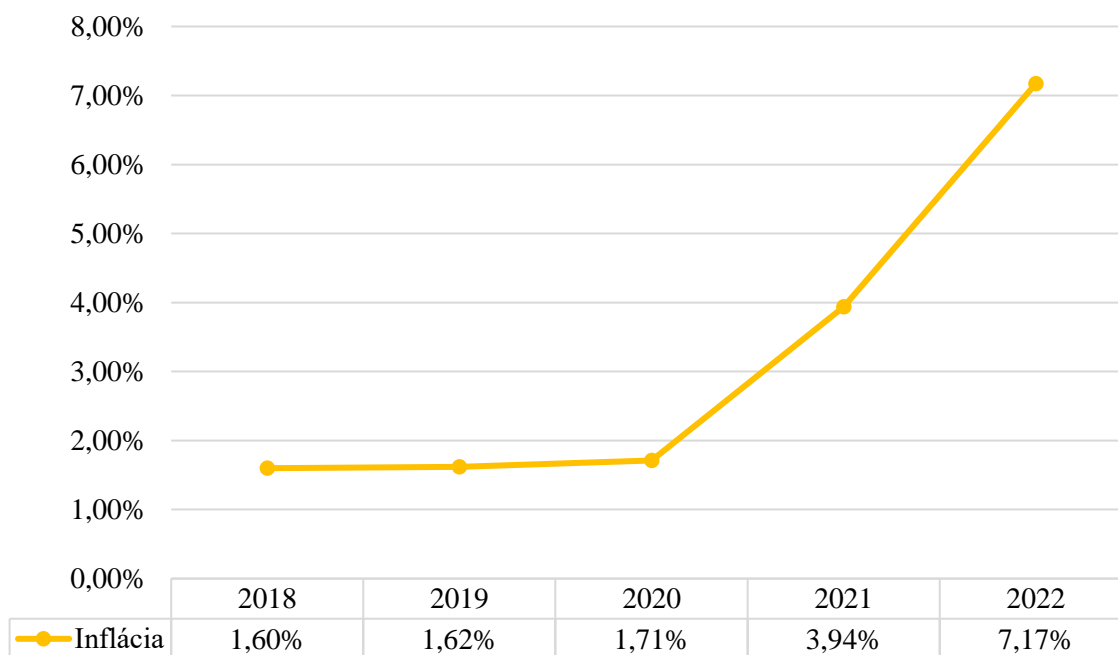
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Macrotrends, 2023

V roku 2019 bola miera nezamestnanosti na Novom Zélande na úrovni 4,11 %, čo predstavuje pokles o 0,22 % oproti roku 2018. Následne s príchodom pandemického roka 2020 došlo k zvýšeniu miery nezamestnanosti na 4,60 % (0,49 % viac oproti roku 2019). Našťastie boli makroekonomické stimuly také silné a stratégia eliminácie koronavírusu bola taká účinná, že hlavný ukazovateľ trhu práce sa v roku 2021 stal silnejším ako pred pandémiou. Nezamestnanosť počas roka 2022 v porovnaní s rokom 2021 klesala o približne 0,50 % na 3,25%. Ďalej sa predpokladá, že nezamestnanosť klesne na približne 3 %. (MZVČR, 2023).

Inflácia

Miera inflácie spotrebiteľských cien sa na Novom Zélande za posledných 62 rokov pohybovala od -0,1 % do 17,2 %. Počas obdobia od roku 1960 do roku 2022 bola priemerná miera inflácie 5,5 % ročne (WorldData, 2022). Nižšie graf 7 poukazuje na mieru inflácie Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 v percentách.

Graf 7 Miera inflácie Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v %)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Macrotrends, 2023

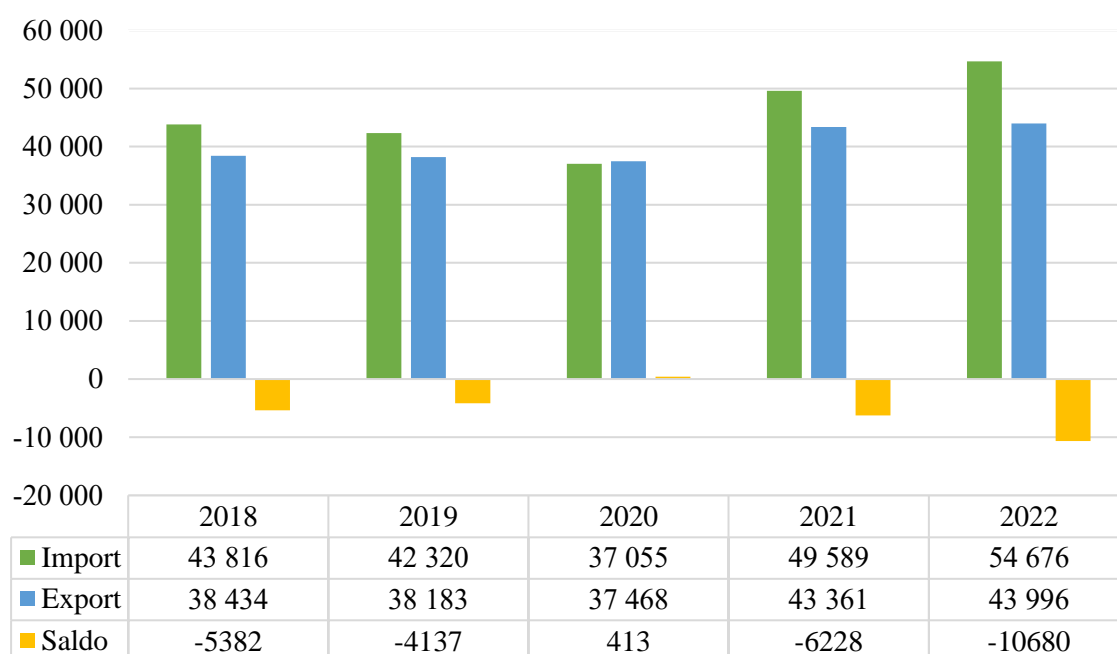
Novozélandská miera inflácie za rok 2019 predstavovala 1,62 %, čo je 0,02 % nárast oproti roku 2018. Nasledujúci rok bola miera inflácie 1,71 %, čo predstavuje nárast o 0,1 % oproti roku 2019. V roku 2020 sa Nový Zéland úspešne vysporiadal s pandémiou Covid-19 s infláciou na prijateľnej úrovni 1,71 %. Za rok 2021 predstavovala miera inflácie 3,94 %, čo je 2,23 % nárast oproti roku 2020.

V roku 2021 sa inflácia, najmä v dôsledku rastúcich cien bývania a pohonných hmôt výrazne zvýšila (MZVČR 2023). Miera inflácie v roku 2022 dosiahla 7,17 %, čo predstavuje tridsaťdvaročné maximum (MZVaEZ SR 2023). Za výrazný nárast inflácie môže najmä ruská invázia na Ukrajinu, ktorá spôsobila globálne problémami v dodávateľskom reťazci. Ekonomovia ale predpokladajú, že do roku 2024 sa inflácia stabilizuje na úrovni 2 % (MZVČR, 2023).

1.3.2 Štruktúra zahraničného obchodu Nového Zélandu

V ďalšej časti našej diplomovej práce sa venujeme importu, exportu a saldu medzinárodného obchodu Nového Zélandu za roky 2018-2022. Tieto údaje sú približené v grafe 8. Následne pokračujeme s teritoriálnou štruktúrou Nového Zélandu. V tabuľke 5 sú uvedené krajiny odkiaľ Nový Zéland najviac importuje a tabuľka 6 obsahuje zoznam krajín kam EÚ najviac exportuje. V ďalšej časti sa zaoberáme tým, ktoré komodity Nový Zéland najviac importuje, a ktoré komodity najviac exportuje.

Graf 8 Vývoj zahraničného obchodu Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

V roku 2018 bol import Nového Zélandu v hodnote 43 816 mld. USD. Následne v roku 2019 došlo k poklesu importu o 3,41 %. V roku 2020 predstavoval import Nového Zélandu 37 055 mil. USD. K nárastu cien dovážaných komodít v roku 2021 viedli pretrvávajúce problémy v dodávateľskom reťazci, vysoká globálna inflácia a zdvojnásobenie nákladov na prepravu tovaru na Nový Zéland. V roku 2021 bol import Nového Zélandu 49 589 mil. USD čo je o 12 533 mil. USD viac ako v roku 2020. Nasledujúci rok 2022 predstavoval import hodnotu 54 676 mil. USD, čo znamená nárast o 5 086 mil. USD. Celkový nárast v roku 2022 bol nižší ako v roku 2021 ale aj tak výrazný. Tento krát za zvýšenie hodnoty importu mohli najmä nárast cien ropy a iných

poľnohospodárskych produktov, ako sú hnojivá, vozidlá, stroje a obilniny, nákladnejšie dodávateľské reťazce, ako aj ďalšie vstupné náklady (MFAT, 2023).

V roku 2018 predstavoval export Nového Zélandu 38 434 mil. USD. Ďalší rok došlo k poklesu exportu o 0,65 %. V roku 2020 exportoval Nový Zéland v hodnote 37 468 mil. USD. Hlavným dôvodom príjmov z exportu boli rastúce ceny komodít. V roku 2021 sa Nový Zéland stal 49. najväčším vývozcom na svete (OEC, 2022). Zaujímavý je práve nárast exportu v danom roku na hodnotu 43 361 mil. USD čo predstavuje nárast o 5 893 mil. USD.

Rusko bolo v roku 2021 32. najväčším vývozným partnerom Nového Zélandu a aj napriek tomu, že medzinárodný obchod medzi krajinami je nízky tak Rusko-Ukrajinský má vplyv na Nový Zéland. Rusko má kľúčový trh s ropou a pšenicou a ceny oboch komodít v dôsledku konfliktu prudko vzrástli. Odzrkadlilo sa to na novozélandskom hospodárstve prostredníctvom vyšších cien dovážaných palív a komodít (MFAT, 2022). V roku 2022 nebol zaznamenaný až taký nárast exportu ako rok predtým avšak export predsa predstavoval vyššiu hodnotu a to 43 996 mil. USD.

Posledné roky bolo zaznamenané hlavne negatívne saldo obchodnej bilancie. Za to môže fakt, že hlavný dovoz Nového Zélandu rástol rýchlejšie ako hlavný vývoz. Takže síce vývoz celkovo rastie, stále zaostáva za dovozom, čím sa prehĺbuje deficit obchodnej bilancie.

Tabuľka 5 Import Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

Krajina	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový import NZ	43 816	100	42 320	100	37 055	100	49 589	100	54 676	100
Čína	8 672	19,79	8 556	20,21	8 351	22,53	11 768	23,73	12 657	23,14
Austrália	5 034	11,48	4 881	11,53	4 490	12,11	5 618	11,32	6 010	10,99
USA	4 435	10,12	4 231	9,99	3 584	9,67	4 242	8,55	4 932	9,02
Japonsko	3 045	6,95	2 764	6,53	2 100	5,66	3 192	6,43	3 346	6,12
Nemecko	2 217	5,06	2 365	5,58	1 756	4,73	2 401	4,84	2 273	4,15
Import NZ z ostatných krajín	20 413	46,60	19 523	46,16	16 774	45,3	22 368	45,13	25 458	46,58

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Nový Zéland a Čína dlhodobo udržiavajú úzke obchodné a investičné vzťahy. Nový Zéland bol prvou rozvinutou krajinou, ktorá s Čínou prerokovala a podpísala

bilaterálnu dohodu o voľnom obchode, ktorá nadobudla platnosť v roku 2008 (Huld, 2023). Z Číny importuje Nový Zéland najviac elektroniky, strojov, hračiek, oblečenia a nábytku (NZ China Council, 2022). V roku 2020 predstavoval import z Číny 8 351 mil. USD. Z Austrálie sa v rovnakom roku importovalo takmer o polovicu menej. Okrem medzinárodného obchodu viaže Nový Zéland a Austráliu spoločná história, hodnoty a inštitúcie, geografická blízkosť a zdravá športová rivalita. Hospodárske vzťahy Nového Zélandu a Austrálie sa opierajú o dohodu o užších hospodárskych vzťahoch medzi Austráliou a Novým Zélandom (CER), ktorá je uznávaná ako najkomplexnejšia, najúčinnnejšia a vzájomne kompatibilná dohoda o voľnom obchode na svete (MFAT, 2020). Nový Zéland dováža z Austrálie najmä stoje, jadrové reaktory, anorganické chemikálie, elektrické zariadenia, rôzne chemické produkty a obilniny (Trading Economics, 2024). Nový Zéland a USA pravidelne diskutujú o otázkach obchodu a investícií, a to aj na základe Rámcovej dohody o obchode a investíciách z roku 1992. Krajina najviac dováža z USA stoje, jadrové reaktory, lekárske prístroje, vozidlá, lietadlá a elektrické zariadenia (Trading Economics, 2024). Medzi päť krajín z ktorých Nový Zéland najviac importuje patrí aj Kórea a Japonsko.

Tabuľka 6 Export Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

Krajina	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový export NZ	38 434	100	38 183	100	37 468	100	43 361	100	43 996	100
Čína	9 592	24,95	11 014	28,84	10 790	28,79	14 111	32,54	12 683	28,82
Austrália	5 696	14,82	5 186	13,58	4 754	12,68	4 965	11,45	4 940	11,22
USA	3 684	9,58	3 574	9,36	3 858	10,29	4 570	10,53	4 781	10,86
Japonsko	2 408	6,26	2 295	6,01	2 304	6,14	2 538	5,85	2 620	5,95
Kórea	1 202	3,12	1 110	2,90	1 110	2,96	1 407	3,24	1 631	3,70
Export NZ do ostatných krajín	15 852	41,27	15 004	39,31	14 652	39,14	15 770	36,39	17 341	39,45

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Vývoz Nového Zélandu rastie najviac do Číny. Čína je druhou najväčšou ekonomikou a najľudnatejšou krajinou sveta. Jej početná a rastúca stredná trieda ponúka významné príležitosti pre novozélandských vývozcov a investorov. Vývoz tovaru do Číny predstavuje najmä vývoz mlieka, mäsa a lesného hospodárstva (MFAT, 2022).

Zaujímavosťou je, že Nový Zéland dodáva Číne viac ako polovicu mliečnych výrobkov, ktoré Čína dováža zo sveta (NZ China Council, 2022). V roku 2021 prispelo k celkovému rastu vývozu tovaru oživenie globálneho hospodárstva a uvoľnenie obmedzení súvisiacich s pandemiou koronavírusu v krajinách EÚ a USA. Ďalšou zaujímavosťou je, že poradie krajín do ktorých Nový Zéland najviac exportuje sa takmer zhoduje s poradím krajín od ktorých najviac importuje. Jediným rozdielom je Japonsko a Kórea, keď v prípade exportu Nového Zélandu exportuje viac do Japonska ako importuje. V roku 2022 môžeme vidieť pokles v exporte Nového Zélandu do Číny a to o 10,11 %. Tento pokles bol spôsobený opatreniami, ktoré zaviedla Čína kvôli pandémie koronavírusu. Napriek tomu sa v danom roku najviac exportovalo do Číny. Do ostatných uvedených krajín sa exportovalo v roku 2022 viac ako v roku 2021.

Tabuľka 7 Najviac importované komodity Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

HS2 kód	Názov komodity	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový import komodít NZ		43 816	100	42 320	100	37 055	100	49 589	100	54 676	100
84	Jadrové reaktory, kotly, stroje...	6 062	13,84	6 135	14,49	5 318	14,35	6 937	13,99	7 322	13,39
87	Vozidlá iné ako železničné...	6 286	14,35	5 648	13,34	4 182	11,29	7 205	14,53	7 240	13,24
27	Minerálne palivá, minerálne oleje...	5 250	11,98	4 678	11,05	3 150	8,50	3 934	7,93	6 341	11,60
85	Elektrické stroje a zariadenia a ich časti	3 540	8,08	3 552	8,39	3 453	9,32	4 378	8,83	4 730	8,65
39	Plasty a výrobky z nich	1 616	3,69	1 533	3,62	1 450	3,91	2 039	4,11	2 023	3,70
Ostatné komodity		21 062	48,06	20 774	49,11	19 512	52,63	25 096	50,61	27 020	49,42

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Za sledované obdobie 2018-2022 importoval Nový Zéland najviac HS 84-Jadrové reaktory, kotly, stroje a zariadenia; ich časti, HS 87-Vozidlá iné ako železničné alebo električkové koľajové, HS 27-Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty, HS 85-Elektrické stroje a zariadenia a ich časti a HS 39-Plasty a výrobky z nich. Najväčší nárast v importe bol zaznamenaný v roku 2022 pri HS 27-Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty. Nárast importu tejto komoditnej skupiny predstavoval 2 406 mil. USD. Tento

nárast bol spôsobený zvýšením cien komodít v tejto triede. Avšak celkovo v najväčšej miere importovaná komodita na Nový Zéland bola komodita HS 84-Jadrové reaktory, kotly, stroje a zariadenia a ich časti v roku 2022 v hodnote 7 322 mil. USD.

Tabuľka 8 Najviac exportované komodity Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

HS2 kód	Názov komodity	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový export komodít NZ		38 434	100	38 183	100	37 468	100	43 361	100	43 996	100
04	Mliečne výrobky; vtáčie vajcia...	10 186	26,50	10 645	27,87	10 641	28,40	12 368	28,52	13 363	30,37
02	Mäso a jedlé mäsové droby	5 148	13,39	5 304	13,89	5 273	14,07	6 157	14,20	6 260	14,22
44	Drevo a výrobky z dreva;	3 628	9,44	3 322	8,70	2 928	7,81	3 899	8,99	3 334	7,57
08	Jedlé ovocie a orechy...	2 237	5,82	2 246	5,88	2 557	6,82	2 769	6,38	2 428	5,52
22	Nápoje, liehoviny a ocot	1 357	3,53	1 415	3,70	1 486	3,96	1 605	3,70	1 653	3,75
Ostatné komodity		15 878	41,32	15 251	39,96	14 583	38,94	16 563	38,21	16 958	38,57

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Nový Zéland je zameraný najmä na export tovarovej skupiny HS 04-Mliečne výrobky; vtáčie vajcia; prírodný med, HS 02-Mäso a jedlé mäsové droby, HS 44-Drevo a výrobky z dreva; drevené uhlie, HS 08-Jedlé ovocie a orechy; kôra citrusových plodov alebo melónov a HS 22-Nápoje, liehoviny a ocot. Je vidieť, že sa Nový Zéland špecializuje oveľa viac na potravinárske produkty ako EÚ. Najväčší nárast v exporte bol zaznamenaný pri mliečnych výrobkoch v roku 2021 kedy sa exportovalo o hodnotu 1 726 . USD viac ako v roku 2020. Napriek výzvam, ktorým čelil poľnohospodársky sektor v roku 2022 (narušenie dodávateľského reťazca, globálne inflačné tlaky, cyklón Gabrielle), vývoz potravín z Nového Zélandu dosahoval naďalej pôsobivé výsledky. Prispeli k tomu vysoké ceny a priaznivé výmenné kurzy. Vývoz vína tiež vzrástol vďaka silnej úrode a lepším cenám. Vývoz mäsa vzrástol vďaka zvýšenému dopytu po dovoze hovädzieho mäsa z Číny. Na druhej strane vývoz ovocia a dreva zaznamenal pokles. Na sektor záhradníctva vplývali nižšia produkcia a vyššie náklady na prepravu. Vývoz napríklad kivi najviac utrpelo v dôsledku náročného vegetačného obdobia. Celkovo bol nárast vývozu tovaru podporený

zvýšeným obchodom s viacerými partnermi ako s Austráliou, USA, Japonskom a Kóreou (Trade map, 2023).

2 Ciel' práce, metodika práce a metódy skúmania

2.1 Ciel' práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť zahraničnoobchodnú výmenu a investičnú činnosť medzi EÚ a Novým Zélandom. Pre potreby naplnenia hlavného cieľa sme stanovili tieto čiastkové ciele:

- vysvetliť teoretické východiská zahraničného obchodu;
- analyzovať vývoj makroekonomických ukazovateľov a zahraničného obchodu Európskej únie;
- analyzovať vývoj makroekonomických ukazovateľov a zahraničného obchodu Nového Zélandu;
- charakterizovať dohody medzi EÚ a Novým Zélandom;
- zhodnotiť zahraničnoobchodnú výmenu medzi EÚ a Novým Zélandom na základe vybraných jednofaktorových indikátorov hodnotenia;
- zhodnotiť perspektívne oblasti pre investície na Novom Zélande.

Na dosiahnutie hlavného cieľa sme stanovili nasledovné hypotézy (H):

H1: Nepredpokladáme, že štruktúra hospodárstva je medzi EÚ a Novým Zélandom vzájomne dopĺňajúca.

H2: Predpokladáme, že existuje významný potenciál pre zvýšenie zahraničnoobchodnej výmeny medzi EÚ a Novým Zélandom.

2.2 Metodika práce

Pri spracovaní tejto práce sme kládli dôraz na získanie dôveryhodných a relevantných informácií z rôznych zdrojov. Prostredníctvom metódy selekcie sme vybrali vhodnú literatúru od slovenských a zahraničných autorov v knižnej a internetovej podobe. Záverečnú prácu sme na základe určeného hlavného cieľa a čiastkových cieľov rozčlenili na tri kapitoly, ktoré nám pomohli dospieť k záveru. Kvôli lepšiemu prehľadu sme v práci použili niekoľko grafov a tabuliek, ktoré sme vytvorili na základe dostupných informácií

z internetu. Tento druh metódy sme tiež využili na zhodnotenie vzájomného obchodu EÚ a Nového Zélandu

V druhej kapitole sme stanovili hlavný cieľ, čiastkové ciele, hypotézy, metodiku práce a metódy skúmania.

V tretej kapitole sme opäť využili historicky – logickú metódu na analýzu vývoja dohôd medzi EÚ a Novým Zélandom. Následne sme sa venovali zahraničnoobchodnej výmene EÚ a Nového Zélandu. Priblížili sme najvýznamnejších obchodných partnerov z krajín EÚ pre Nový Zéland a komoditnú štruktúru obchodu, ktoré komodity sa najviac dovážajú a vyvážajú. Následne sme induktívnou metódou, vyvodzovaním všeobecného tvrdenia z jednotlivých faktov, zhodnotili zahraničnoobchodnú výmenu. Využili sme na to výsledky indexu obchodnej komplementarity, indexu odhalených komparatívnych výhod, indexu obchodnej intenzity, indexu vnútroodvetvového obchodu a indexu čistej obchodnej výkonnosti. Následne sme zhodnotili perspektívne oblasti pre investície na Novom Zélande. Na záver sme zhodnotili hypotézy a stanovili odporúčania pre zvýšenie zahraničného obchodu a investícií medzi EÚ a Novým Zélandom.

2.3 Metódy skúmania

Index odhalených komparatívnych výhod

Index odhalených komparatívnych výhod (RCA1) porovnáva mieru exportu určitej krajiny v danej komoditnej skupine s celkovým exportným podielom danej krajiny na celkovom svetovom exporte. Poukazuje na to, či daná krajina má v exporte danej komodity komparatívnu výhodu (UNCTAD, 2022).

Vzorec pre výpočet RCA1:

$$RCA1 = \frac{(X_{ij}/X_i)}{(X_{.j}/X_{..})} \quad (1)$$

X_{ij} = export krajiny "i" v komoditnej skupine "j"

X_i = celkový export krajiny

$X_{.j}$ = svetový export v komoditnej skupine "j"

$X_{..}$ = celkový svetový export

Výsledok RCA1:

Ak má krajina odhalenú komparatívnu výhodu pre danú komoditu ($RCA > 1$), vyvodzuje sa z toho, že je konkurencieschopným výrobcom a vývozcom tejto komodity. Čím vyššia je hodnota RCA krajiny pre komoditu i , tým vyššia je jej exportná sila v komodite i . V prípade, že je hodnota $RCA1 < 1$ hovoríme o komparatívnej nevýhode.

Index čistej obchodnej výkonnosti

Index čistej obchodnej výkonnosti ($RCA2$) poukazuje na to, či je pre danú komoditu krajina čistým dovozcom alebo čistým vývozcom (World bank, 2010).

Vzorec pre výpočet $RCA2$:

$$RCA2 = \frac{(X_{ij} - M_{ij})}{(X_{ij} + M_{ij})} \quad (2)$$

X_{ij} = export krajiny "i" v komoditnej skupine "j"

M_{ij} = import krajiny "i" v komoditnej skupine "j"

Výsledok $RCA2$:

Ak je hodnota $RCA2 = (-1, 0)$, tak pre danú krajinu neexistuje, resp. len v malej miere existuje export danej komodity.

Ak je hodnota $RCA2 = (0, 1)$, tak pre danú krajinu neexistuje, resp. len v malej miere existuje import danej komodity.

Index vnútroodvetvového obchodu

Index vnútroodvetvového obchodu, tiež nazývaný Grubel – Lloydov index meria úroveň vnútroodvetvového obchodu medzi dvomi konkrétnymi krajinami. Jeho výpovedná hodnota hovorí o tom, či existuje vnútroodvetvový obchod medzi danými dvoma krajinami (The World bank, 2010).

Vzorec na výpočet GL:

$$GL_{kij} = 1 - \frac{(|X_{kij} - M_{kij}|)}{(X_{kij} + M_{kij})} \quad (3)$$

X_{kij} = vývoz komodity “k” krajiny “i” do krajiny “j”

M_{kij} = dovoz komodity “k” z krajiny “j” do krajiny “i”

Výsledok GL:

Ak sa hodnota indexu rovná 0, nie je prítomný vnútroodvetvový obchod, iba medziodvetvový. To znamená, že krajina buď len vyváža, alebo len dováža predmetnú komoditu.

Ak sa hodnota indexu rovná 1, existuje vnútroodvetvový obchod medzi krajinami, žiadny medziodvetvový obchod. To znamená, že daná krajina vyváža toľko predmetnej komodity, koľko jej dováža.

Index obchodnej komplementarity

Index obchodnej komplementarity poukazuje na to, či sú dve krajiny dokonalými partnermi alebo dokonalými konkurentami. Môže slúžiť ako podklad na vytvorenie obchodných dohôd (The World bank, 2010).

Vzorec na výpočet TC:

$$TC_{ij} = 100x \left(1 - \sum \left(\frac{|m_{ik} - x_{jk}|}{2} \right) \right) \quad (4)$$

m_{ik} = podiel produktu “k” na celkovom importe krajiny “i”

x_{jk} = podiel produktu “k” na celkovom exporte krajiny “j”

Výsledok TC:

Ak sa hodnota indexu rovná 100, tak platí, že podiel na vzájomnom exporte a importe jednotlivých krajín sa presne nezhoduje, teda sú dokonalými obchodnými partnermi.

Ak sa hodnota indexu rovná 0, tak platí, že podiel na exporte a importe sa presne zhoduje, teda krajiny sú dokonalými konkurentmi.

Index obchodnej intenzity

Index obchodnej intenzity (TII) slúži na posúdenie vzájomného obchodu medzi dvoma krajinami, a na to, či sú objemy obchodu väčšie, alebo menšie, ako by sa dalo očakávať na základe ich postavenia vo svetovom obchode (The World bank, 2010).

Vzorec na výpočet:

$$TII_{ij} = (x_{ij}/X_{it})/(x_{wj}/X_{wt}) \quad (5)$$

x_{ij} – hodnota exportu prvej krajiny do druhej krajiny;

x_{wj} – hodnota celkových exportov prvej krajiny do celého sveta;

X_{it} – hodnota svetových exportov do druhej krajiny;

X_{wt} – celková hodnota svetových exportov.

TII dosahuje hodnoty od 0 do $+\infty$.

Ak sa hodnota indexu rovná 1, znamená to, že exportná krajina i vyváža do krajiny j presný pomer exportov, ktorý krajine j prináleží vzhľadom na jej podiel na svetových importoch.

Ak je index vyšší ako 1, ide o obchodné toky vo vyšších hodnotách, ako by sa vzhľadom na dôležitosť krajiny vo svetovej ekonomike dalo očakávať, takže krajina i vyváža do krajiny j v pomere viac tovaru než do celého sveta.

Ak je hodnota nižšia ako 1, potom je aj intenzita obchodu na nižšej úrovni ako by sa dalo očakávať.

Index exportného potenciálu

Index exportného potenciálu identifikuje potenciálnu hodnotu exportu pre každého exportéra na danom produkte a cieľovom trhu na základe ekonomického modelu, ktorý kombinuje ponuku exportéra, dopyt na cieľovom trhu, podmienky prístupu na trh a bilaterálne prepojenia medzi týmito dvoma krajinami (Trade map, 2023).

Vzorec na výpočet:

$$v = \alpha_{ik}\beta_{ij}\gamma_{jk} \quad (6)$$

Ak je hodnota indexu väčšia ako 1, pre krajinu i je v priemere jednoduchšie obchodovať s trhom j ako so svetovými trhmi, čím sa zvyšuje potenciál obchodovať s akýmkoľvek produktom na trhu j .

Naopak, ak je hodnota indexu menšia ako 1, pre krajinu i je relatívne ťažšie obchodovať s trhom j , čím sa znižuje jej potenciál obchodovať s týmto trhom so všetkými produktmi (Trade map, 2023).

3 Výsledky práce a diskusia

V práci pokračujeme s vymedzením obchodných spoluprác medzi EÚ a Novým Zélandom. V danej podkapitole priblížime aj obchodné dohody medzi krajinami. Ďalej sa budeme venovať vzájomnému zahraničnému obchodu a bližšie špecifikujeme teritoriálnu aj komoditnú štruktúru obchodu. Následne zhodnotíme vzájomné obchodné vzťahy na základe výsledkov indexu odhalených komparatívnych výhod, indexu čistej obchodnej výkonnosti, indexu vnútroodvetvového obchodu, indexu obchodnej komplementarity a indexu obchodnej intenzity. V ďalšej podkapitole sa budeme venovať priamym zahraničným investíciám medzi EÚ a Novým Zélandom. Ako posledné zhodnotíme hypotézy a stanovíme odporúčania.

3.1 Obchodná spolupráca medzi EÚ a Novým Zélandom

Ešte skôr ako sa európski objavitelia plavili po Tichom oceáne, sa Maoriovia plavili po ňom na Nový Zéland. V roku 1642 sa holandský moreplavec Abel Tasman stal prvým Európanom, ktorý sa doplaval na Nový Zéland a stretol sa s ľuďom Māori. V priebehu 150 rokov po jeho návšteve, nasledovali anglickí, francúzski, nemeckí, talianski a ďalší európski objavitelia. Títo ľudia pomohli formovať začiatky vzťahov medzi Novým Zélandom a Európou a obohatili jeho spoločenský a kultúrny život (MFAT).

Za posledných 20 rokov uzavrela EÚ mnoho dohôd s krajinami v rôznych častiach sveta vrátane svojich susedov. Nový Zéland je od Bruselu vzdialený približne 19 000 kilometrov a cesta medzi nimi trvá viac ako 24 hodín. Napriek vzdialenosti EÚ a Nový Zéland majú silné a rozmanité vzťahy (GIGA, 2016). Ich vzťahy sa datujú od roku 1960, keď Nový Zéland nadviazal diplomatické vzťahy s vtedajším Európskym spoločenstvom (dnes EÚ). Od roku 1975 začali medzi ES a Novým Zélandom prebiehať pravidelné a neformálne stretnutia, ktorých sa zúčastnil vždy minister zahraničných vecí členského štátu, ktorý v danom polroku predsedal Rade, komisár zodpovedný za vonkajšie vzťahy EHS a minister zahraničia Nového Zélandu. Tieto stretnutia umožňovali diskutovať o stave vzájomných vzťahov, ktoré mali charakter obchodnej a kapitálovej spolupráce a začiatok spolupráce v niektorých sektoroch ekonomiky. Umožňovali tiež vymieňať si informácie o vývoji medzinárodných záležitostí, ktoré boli v záujme oboch strán.

Vzťahy rozvíjané medzi Európskymi spoločenstvami a Novým Zélandom v 60. a 70.

rokoch neboli formalizované rámcovou ani sektorovými dohodami. Až 80. a 90. roky sú späté s podpisom viacerých sektorových dohôd a ďalšou inštitucionalizáciou vzájomných vzťahov.

V roku 1991 bol uzatvorený Dohovor medzi Komisiou Európskych spoločenstiev a vládou Nového Zélandu o spolupráci v oblasti vedy a technológie. Následne zriadenie Delegácie Európskej komisie v Canberre v roku 1981 malo veľký význam z inštitucionálneho hľadiska. Táto Delegácia bola v r. 1984 akreditovaná aj pre Nový Zéland. V tomto období sa tiež začali rozvíjať kontakty na parlamentnej báze, čo znamenalo, že predstavitelia parlamentu Nového Zélandu prichádzali do Európskych spoločenstiev každý rok a delegácia Európskeho parlamentu navštevovala Nový Zéland každé dva roky.

K prelomu vo vzťahoch EÚ a Nového Zélandu došlo v máji 1996, keď minister zahraničia Nového Zélandu požiadal o uzavretie „zastrešujúcej dohody alebo zmluvy s Európskou úniou, ktorá by upevnila rôznorodé konzultatívne dohovory" oboch strán. V nasledujúcich rokoch prebehla diskusia o povahe príslušného dokumentu. Príprava trvala relatívne dlhú dobu z toho dôvodu, že EÚ požadovala zahrnutie článku o ľudských právach a novozélandská strana zase zdôrazňovala oddelenosť ekonomických a politických otázok právne nezáväznej, ale veľmi významnej Spoločnej deklarácie o vzájomných vzťahoch.

Ešte pred podpísaním spoločnej deklarácie bola uzatvorená v roku 1997 Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Novým Zélandom o hygienických normách vzťahujúcich sa na obchod so živými zvieratami a živočíšnymi výrobkami a v roku 1998 začala byť pripravovaná Dohoda o vzájomnom uznávaní v súvislosti s posudzovaním zhody, certifikátov a označeniami medzi Európskym spoločenstvom a Novým Zélandom (Cihelková, 2003).

Avšak, nie len vďaka spoločnej histórii, ale aj obchodným väzbám a podobným názorom na medzinárodné otázky majú EÚ a Nový Zéland blízky vzťah. Zdieľajú hlboký záväzok voči demokracii, právnemu štátu, dodržiavaniu ľudských práv a zachovávaní medzinárodného poriadku založeného na pravidlách. Dôkazom je práca v OSN a WTO, živé rokovania o dohode o voľnom obchode, ako aj spoločný záväzok v oblasti klímy a udržateľného rozvoja v Tichomorí (EEAS, 2021). Ich vzájomné vzťahy sú významnejšie ako by si niektorí mysleli. Zdieľajú spoločné hodnoty, perspektívy a záujmy, ktoré ich spájajú viac než by naznačovala geografická vzdialenosť (MFAT). Niektoré politické systémy Nového Zélandu boli dokonca ovplyvnené britskou vládou a prevzali aj prvky z Európy, napríklad zmiešaný volebný systém z Nemecka (GIGA, 2016).

V súčasnosti je dôležité posilniť kľúčové a podobne zamerané partnerstvá. Ešte

dôležitejšie je, aby národy spolu obchodovali, učili sa jeden od druhého, dojednávávali zmluvy o kľúčových globálnych otázkach, cestovali k sebe a stáli bok po boku pri riešení výziev budúcnosti so spoločnou víziou slobodného a prosperujúceho sveta (MFAT).

3.1.1 Sektorové dohody

Veľmi významné právne nástroje vo vzťahu Európskej únie a Nového Zélandu sú sektorové dohody, ktoré tvorili dôležitú časť ešte pred spoločnými deklaráciami.

Dohovor medzi Komisiou Európskych spoločenstiev a vládou Nového Zélandu o spolupráci v oblasti vedy a technológie

Dohoda z roku 1991 sa svojím obsahom výrazne odlišuje od ostatných sektorových dohôd, ktoré Európske spoločenstvo uzavrelo s ostatnými vyspelými krajinami (USA, Kanada, Japonsko, Austrália). Vymedzuje oblasti spolupráce - poľnohospodárstvo, biomasa, biotechnológia, prírodné prostredie, lesníctvo, obnoviteľné energie, telekomunikačné a informačné technológie, ale neobmedzuje spoluprácu v ďalších sektoroch. Predpokladala do budúca formy spolupráce, ako výmennú publikácií, výsledky výskumov, vzájomné návštevy a semináre. Táto dohoda umožnila Novému Zélandu sa zúčastniť na spoločných vedeckých projektoch s EÚ (Cihelková, 2003).

Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Novým Zélandom o hygienických normách vzťahujúcich sa na obchod so živými zvieratami a živočíšnymi výrobkami

Účelom tejto dohody z roku 1997 je prijatie spoločných noriem obchodu so zvieratami a živočíšnymi výrobkami z dôvodu ochrany zdravia spotrebiteľov a zvierat. Dohoda presne stanovuje druhy zvierat a komodít, ktorých sa týka, a odkazuje na príslušné štandardy WTO, ktorými sa strany majú riadiť v sporných prípadoch. Prináša možnosť kontrol dovážaných zvierat, resp. ich početnosť a odôvodnenosť (podľa rizikovosti transakcií). Obsahom dohody sú aj dojednania o vzájomnom poskytovaní informácií o nových chorobách a prijatých veterinárnych opatreniach (Cihelková, 2003).

Dohoda o vzájomnom uznávaní v súvislosti s posudzovaním zhody, certifikátov a označeniami medzi Európskym spoločenstvom a Novým Zélandom

V tejto dohode z roku 1998 nechýbajú počiatočné definície, určenie pôvodu tovaru, článok o výmene informácií, vysvetlenie vzťahu dohody k tretím krajinám ani článok o zriadení Komisie dohľad. Súčasťou dohody sú prílohy, ktoré bližšie špecifikujú podmienky vzájomného uznávania v definovaných odboroch (Cihelková, 2003).

3.1.2 Partnerská dohoda o vzťahoch a spolupráci medzi EÚ a Novým Zélandom

Právnym základom bilaterálnych vzťahov je Partnerstvo pre vzťahy a spoluprácu (PARC), ktoré 5. októbra 2016 v Bruseli podpísali predstaviteľka Komisie Federica Mogherini a minister zahraničných vecí Murray McCully. PARC zastrešuje všetky bilaterálne aktivity a uľahčuje nové aktivity. Prostredníctvom PARC vedú EÚ a Nový Zéland pravidelný politický dialóg vrátane častých konzultácií na úrovni ministrov, vysokých úradníkov a parlamentu. Vedú sa aj početné sektorové dialógy vrátane vedy, poľnohospodárstva, rybnárstva, ľudských práv, rozvoja a konzulárnych záležitostí. Tieto dialógy podporujú väčší a plynulejší obchod, spoluprácu a výmenu názorov.

EÚ je po Číne a Austrálii tretím najväčším obchodným partnerom Nového Zélandu a druhým najväčším zdrojom priamych zahraničných investícií. Z EÚ patria medzi dôležitých bilaterálnych obchodných partnerov Nového Zélandu Nemecko, Francúzsko, Taliansko a Holandsko.

EÚ ako obchodný partner ponúka Novému Zélandu veľký, konzistentný trh, ktorý dodržiava pravidlá a ktorý si želá vysokohodnotné a udržateľné výrobky.

Prostredníctvom energetického partnerstva medzi EÚ a Novým Zélandom sa úzko koordinujú energetické projekty. Tým sa zvyšuje podiel obnoviteľnej energie v celom regióne. Partnerstvo pokrýva väčšinu tichomorských krajín a rozširuje sa na udržateľný rozvoj vidieka s osobitným dôrazom na opatrenia súvisiace so zmenou klímy (EEAS, 2021).

Nový Zéland skutočne patrí medzi popredných predstaviteľov v otázkach obchodu a udržateľnosti, najmä v rámci WTO. Na konferencii MC12 Nový Zéland spolu s EÚ, Ekvádorom a Keňou založili Koalíciu ministrov obchodu pre klímu, ktorá má fungovať ako globálne fórum venované otázkam obchodu, klímy a udržateľného rozvoja. Túto otvorenú koalíciu v súčasnosti tvorí viac ako 50 ministrov obchodu z rôznych členských štátov WTO.

Ďalšou iniciatívou, ku ktorej sa Nový Zéland pripojil spolu s EÚ, je Globálna aliancia pre cirkulárnu ekonomiku a efektívne využívanie zdrojov (GACERE), ktorá sa začala v roku 2020. GACERE spája národy a medzinárodné organizácie s cieľom urýchliť spravodlivý prechod na obehové hospodárstvo, a to pri jeho koncipovaní a realizácii (Blot, Li, 2023).

3.1.3 Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom

Rokovania o dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom sa začali v roku 2018 a vychádzali z existujúcej dohody PARC, ktorá je platná od roku 2016 (EEAS, 2021). Od dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom sa očakávalo, že prinesie významné výhody pre rôzne odvetvia EÚ. Z oblasti tovarov mali najviac získať odvetvia ako strojárstvo, chemický priemysel, výroba motorových vozidiel a ich častí, ako aj výroba elektrických a elektronických zariadení. Pokiaľ ide o služby, významné výhody mali získať najmä telekomunikácie, námorná doprava a finančné služby. Dohoda mala dosiahnuť aj nasledujúce body (European Commission, 2023a):

- odstránenie ciel na všetok tovar, ktorý EÚ predáva na Nový Zéland, a zabezpečenie spravodlivej hospodárskej súťaže pre výroby EÚ na novozélandskom trhu, čo by malo v budúcnosti zvýšiť vývoz z EÚ na Nový Zéland približne o 47 %;
- uľahčenie spoločnostiam z EÚ poskytovať služby na Novom Zélande, a to aj v oblasti doručovania, telekomunikácií, námornej dopravy a finančných služieb;
- zabezpečenie rovnakého zaobchádzania s investormi z EÚ na Novom Zélande ako s novozélandskými investormi a v EÚ;
- zabezpečenie, aby európske spoločnosti mali rovnaké šance ako novozélandské spoločnosti pri uchádzaní sa o zákazky v rámci dohody a naopak;
- zabezpečenie rovnocennej účasti spoločností z EÚ a spoločností z Nového Zélandu v ponukách na verejné obstarávanie, na ktoré sa vzťahuje dohoda a naopak;
- zahrnutie kapitoly o malých a stredných podnikoch s cieľom zabezpečiť, aby malé podniky z EÚ aj Nového Zélandu mohli v plnej miere využívať príležitosti, ktoré dohoda ponúka;
- zabezpečenie, aby boli zavedené a spravodlivo presadzované právne predpisy o hospodárskej súťaži nezávislými orgánmi a aby spolupráca medzi týmito orgánmi bola transparentná a spravodlivá;
- možnosť otvorene informovať o poskytovaných dotáciách;

- využívanie medzinárodných noriem na zníženie nákladov na dodržiavanie predpisov;
- umožnenie európskym spoločnostiam v určitých odvetviach ľahko preukázať, že spĺňajú technické predpisy Nového Zélandu, a to tak, že si dajú v EÚ vykonať kontroly od uznávaných organizácií;
- pokrytie oblastí, ako sú autorské práva, ochranné známky, priemyselné vzory, zemepisné označenia, odrody rastlín a ďalšie, s prísnyimi pravidlami na presadzovanie týchto práv;
- zabezpečenie spôsobu riešenia nekalého obchodu medzi oboma stranami a zabezpečenie systému na ochranu domáceho priemyslu.

Dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom sa podarilo uzatvoriť 30. júna 2022 a v súčasnosti dohoda upevňuje spoluprácu medzi oboma obchodnými partnermi. Táto dohoda je považovaná za najprogressívnejšiu dohodu EÚ, ktorej ambície v oblasti udržateľnosti sa dosiahli vďaka ochote oboch zmluvných strán spolupracovať a zahrnúť viac ustanovení týkajúcich sa udržateľnosti a obchodu.

V januári 2024 sa Nový Zéland priblížil k ratifikácii dohody keďže sa v parlamente uskutočnilo prvé čítanie právnych predpisov, ktorými sa dohoda uvádza do platnosti.

Minister obchodu Nového Zélandu Todd McClay (2024) sa k dohode vyjadril nasledovne: "Takmer desať rokov po prvom začatí prípravných rokovaní o Dohode o voľnom obchode s Európskou úniou som rád, že môžem predložiť legislatívu, ktorá uvedie do platnosti teraz už dokončenú dohodu o voľnom obchode. Doteraz bolo mnoho novozélandských výrobkov v dôsledku vysokých ciel a reštriktívnych kvót fakticky vylúčených z trhu EÚ. Dohoda o voľnom obchode konečne vyrovná podmienky pre Novozélandské podniky na trhu EÚ. Uvoľní nové príležitosti na rast nášho vývozu a jej rýchle zavedenie prispeje k dosiahnutiu vládneho cieľa zdvojnásobiť hodnotu vývozu v priebehu nasledujúcich desiatich rokov. Cieľom vlády je dokončiť svoju časť postupu v parlamente do mája tohto roku, aby novozélandskí vývozcovia mohli čo najskôr využívať výhody dohody." Minister spomenul aj dôležité výhody, ktoré dohoda prinesie Novému Zélandu:

- ročný nárast HDP až o 1,4 miliardy USD a zvýšenie vývozu do EÚ až o 1,8 miliardy USD ročne do roku 2035;
- odstránenie ciel na 91 % vývozu tovaru z Nového Zélandu do EÚ od nadobudnutia platnosti, pričom po siedmich rokoch sa zvýši na 97 %;

- úspora ciel vo výške 100 mil. USD ročne na novozélandský vývoz do EÚ od prvého dňa - najvyššia okamžitá úspora ciel spomedzi všetkých novozélandských dohôd o voľnom obchode. Patrí sem odstránenie ciel na výrobky ako kivi, med Mānuka, ryby a morské plody, cibuľa, víno a priemyselné výrobky;
- dodatočné kvóty na mäso a mliečne výrobky.

Dohoda nadobudne platnosť v dohodnutý deň po tom, ako Nový Zéland prijme vykonávacie právne predpisy a oznámi ich EÚ (Mcclay, 2024).

V nasledujúcej časti rozoberáme ešte konkrétne články, ktoré sú uznané a uvedené v Dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom.

Lesníctvo

Daný článok je o obchodovaní a lesoch, v ktorom zmluvné strany uznávajú úlohu obchodu a investícií do trvalo udržateľného hospodárenia lesov. Ak porovnáme tento článok s rovnakým článkom, ktorý je uvedený v dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom, zistíme, že článok o obchodovaní medzi EÚ a Novým Zélandom je jednoznačnejší, pokiaľ ide o opatrenia, ktoré majú prijať obchodní partneri. Patrí sem napríklad: "Zmluvné strany vykonávajú opatrenia na boj proti nezákonnej ťažbe dreva..." v porovnaní so znením EÚ-Japonsko "Strany prispejú k boju proti nezákonnej ťažbe dreva...". Okrem toho článok EÚ a Nového Zélandu obsahuje ďalšie ustanovenie o úlohe lesov v boji proti zmene klímy a straty biodiverzity. Od zmluvných strán sa očakáva, že budú spolupracovať na minimalizovaní odlesňovania a degradácii lesov na celom svete. Nadväzuje to na nariadenia EÚ o odlesňovaní, ktoré mali nadobudnúť účinnosť v júni 2023 s 18-mesačným prechodným obdobím pre podniky a 24-mesačným prechodným obdobím pre MSP (Blot, Li, 2023).

Biodiverzita

Ustanovenia v článku špecifikujú opatrenia pre zmluvné strany s cieľom riešiť nezákonný obchod s voľne žijúcimi živočíchmi a rastlinami, zabráneniu šíreniu invázných cudzích druhov a podpora obchodu s produktmi pochádzajúcimi z trvalo udržateľného využívania biologických zdrojov. V novom článku o biodiverzite sa zdôrazňuje, že domorodé a miestne komunity majú cenné poznatky o zachovaní a využívaní biologickej diverzity. Tento článok tiež podporuje spravodlivý prístup ku genetickým zdrojom a rozdeleniu ich prínosov (Blot, Li, 2023).

Zmena klímy

Článok o obchodovaní a zmene klímy nebol vždy zahrnutý v dohode o voľnom obchode. Dohoda medzi EÚ a Andskou republikou platná od roku 2013 bola prvou dohodou o voľnom obchode, ktorá takýto článok obsahovala. Hlavné zmeny v tomto článku zdôrazňujú jasnejšie pokyny pre krajiny, aby dodržiavali Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (UNFCCC) a Parížsku dohodu, ktorá zahŕňa ich vnútroštátne stanovené prínosy. Článok tiež obsahuje ustanovenia o zlepšení spolupráce v oblasti obchodných aspektov zmeny klímy na obvyklých fórach, ako sú WTO, UNFCCC, Medzinárodná organizácia civilného letectva a Medzinárodná námorná organizácia. Pridanie posledných dvoch organizácií viedlo k začatiu riešenia emisií súvisiacich s dopravou, ktoré sú súčasťou medzinárodného obchodu (Blot, Li, 2023).

Obchod a investície podporujúce udržateľný rozvoj

Nový článok o obchode a investíciách pre udržateľný rozvoj je podrobnejší ako predchádzajúce dohody o voľnom obchode. Uvádzajú sa v ňom konkrétne opatrenia a činnosti na podporu udržateľného rozvoja prostredníctvom obchodu a investícií. Napríklad je tu príloha obsahujúca zoznam environmentálnych tovarov a služieb, ktoré budú mať znížené obchodné obmedzenia. Pokiaľ ide o služby, zahŕňa služby súvisiace s cirkulárnou ekonomikou, ako sú opravy, recyklácia a prenájom (Blot, Li, 2023).

Reforma dotácií na fosílna palivá

Súčasťou obchodných dohôd EÚ je nový článok o reforme dotácií na fosílna palivá. Spomínajú sa v ňom dotácie na fosílna palivá v klimatickej kríze a potrebu ich postupného zrušenia. Je to v súlade s cieľom trvalo udržateľného rozvoja 12.C o dotáciách na fosílna palivá, Glasgowským paktom o klíme a vyhlásením ministrov WTO o reforme dotácií na fosílna palivá. V článku sa tiež uznáva, že tieto dotácie poškodzujú obnoviteľné zdroje energie a sú v rozpore s cieľmi Parížskej dohody.

Vzhľadom na uvedené informácie zmluvné strany potvrdzujú svoje odhodlanie reformovať a postupne znižovať dotácie na fosílna palivá s prihliadnutím na situáciu

v jednotlivých krajinách. Zdôrazňujú tiež úlohu WTO na diskusiu o reforme dotácií na fosílna palivá. EÚ a Nový Zéland budú spolupracovať a naliehať na ostatných členov, aby pokračovali v reforme (Blot, Li, 2023).

Rodová rovnosť

Ďalšou novinkou je článok o rodovej rovnosti. Zmluvné strany uznávajú, že obchodné politiky, ktoré sú zamerané na začlenenie, môžu pomôcť dosiahnuť ciele spoločného vyhlásenia WTO MC11 o obchode a posilnení ekonomického postavenia žien. Očakáva sa, že prijmú konkrétne kroky na splnenie svojich záväzkov v oblasti rodovej rovnosti, najmä riešením diskriminácie žien v hospodárskom živote a zamestnaní. Zmluvné strany sa okrem toho zaväzujú spolupracovať v oblasti rodovej rovnosti súvisiacich s obchodom. To zahŕňa činnosti, ako je podpora informovanosti o ich zákonoch o rodovej rovnosti, výmena osvedčených postupov pre zber, navrhovanie, vykonávanie, monitorovanie a hodnotenie údajov, ako aj posilnenie politík a programov týkajúcich sa účasti žien v hospodárstve. Budú tiež spolupracovať na multilaterálnych fórach, ako sú WTO a OECD (Blot, Li, 2023).

Riešenie sporov

Obchodná dohoda medzi EÚ a Novým Zélandom je prvou z dohôd o voľnom obchode EÚ, ktorá úplne odstraňuje článok o urovnávaní sporov. Spory týkajúce sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja majú riešiť v rámci všeobecnej kapitoly dohody o voľnom obchode o urovnávaní sporov. V dohode medzi EÚ a Novým Zélandom sa zavádza možnosť sankcií za konanie alebo opomenutie, ktoré podstatne narúšajú predmet a účel Parížskej dohody. Zostáva však nejasné, aké konanie by sa považovalo za konanie v rozpore s Parížskou dohodou a kto by o týchto potenciálnych porušeníach rozhodoval (Blot, Li, 2023).

Obchodná a hospodárska spolupráca Maorov

Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom je prvou obchodnou dohodou EÚ, ktorá obsahuje osobitnú kapitolu o spolupráci s pôvodnými obyvateľmi. Pre Nový Zéland je to tretia dohoda, ktorá obsahuje kapitolu o záujmoch a spolupráci Maorov,

pričom prvými dvoma boli dohoda o voľnom obchode medzi Novým Zélandom a Spojeným kráľovstvom a dohoda o hospodárskej spolupráci s Taiwanom. Táto kapitola odkazuje na niekoľko deklarácií a dohovorov týkajúcich sa práv pôvodného obyvateľstva vrátane Deklarácie OSN o právach pôvodného obyvateľstva ale neuvádza sa v nej, že zmluvné strany sú povinné ratifikovať alebo vykonávať ciele týchto rámcov. Je zaujímavé, že táto kapitola obsahuje zoznam ustanovení v prospech Maorov. Zvyšok tejto kapitoly sa zameriava na činnosti spolupráce, ako je zlepšenie prístupu domorodcov Maori k obchodu a investičným príležitostiam, uľahčenie spolupráce medzi podnikmi v oblasti obchodu s maorskými výrobkami a výmene informácií o geografických ukazovateľoch (Blot, Li, 2023).

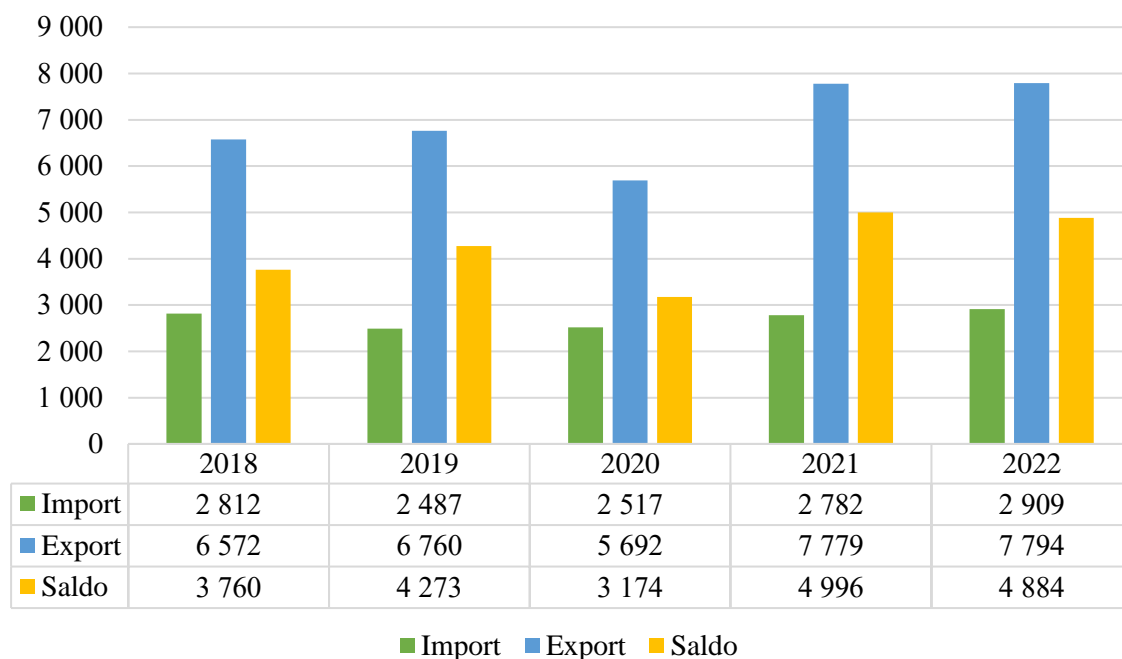
Udržateľné potravinové systémy

Kapitola o udržateľných potravinových systémoch obsahuje ustanovenia o spolupráci na zlepšenie a dosiahnutie väčšieho počtu udržateľných potravinových systémov. Aby sme pochopili naše potravinové systémy a dosiahli ich udržateľnosť, musíme definovať a rozpoznať rôzne subjekty a ich vzájomne prepojené činnosti v celom potravinovom systéme. To zahŕňa aj prispôbenie sa meniacej sa definícii udržateľných potravinových systémov. Patrí sem výroba, zber, spracovanie, preprava, skladovanie, distribúcia, predaj, konzumácia a likvidácia potravín. Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom je silná, pokiaľ ide o jej environmentálne aspekty. Táto obchodná dohoda zabezpečuje, aby obe strany dodržiavali Parížsku dohodu a dohovory medzinárodnej organizácie práce. Ak ich nebudú dodržiavať, môžu im hroziť sankcie (Blot, Li, 2023).

3.2 Vývoj zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom

Európska únia je tretím najväčším obchodným partnerom Nového Zélandu. V roku 2022 dosiahol obrat medzi EÚ a Novým Zélandom hodnotu viac ako 9 mld. USD (European Commission, 2023b). Celkovo je vývoz EÚ na Nový Zéland zameraný na priemyselný tovar, zatiaľ čo vo vývoze Nového Zélandu do EÚ prevažujú poľnohospodárske výrobky. V nasledujúcej časti našej diplomovej práce podrobnejšie zanalyzujeme teritoriálnu a komoditnú štruktúru obchodu krajín EÚ s Novým Zélandom.

Graf 9 Vývoj zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom v rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

V roku 2018 importovala Európska únia z Nového Zélandu komodity v hodnote 2 812 mil. USD. Nasledujúci rok sa z dôvodu pandémie koronavírusu a pridruženými opatreniami znížil import o 11,55 %. Nový Zéland sa z pandémie však rýchlo spamätal, ako už bolo spomínané a v roku 2021 importovala EÚ z Nového Zélandu o 1,20 % viac ako rok predtým. Najväčší import bol zaznamenaný v roku 2022 v hodnote 2 909 mld. USD.

Export EÚ na Nový Zéland predstavoval v roku 2018 hodnotu 6 517 mil. USD. Je evidentné, že Európska únia celkovo exportuje na Nový Zéland oveľa viac ako importuje z Nového Zélandu. Rozdiel medzi exportom a importom predstavoval 3 760 mil. USD. Export v roku 2019 stúpol o 1,02 %. Neskôr, kvôli koronavírusu uzavrel Nový Zéland svoje hranice v marci 2020 na 2 mesiace. Odzrkadlilo sa to na exporte EÚ na Nový Zéland tým, že nastal pokles exportu o 15,79 %. Následne v roku 2021 sa exportoval tovar v hodnote 7 779 mil. USD a v roku 2022 v hodnote 7 794 mil. USD.

Európska únia dlhodobo exportuje na Nový Zéland viac ako z neho importuje. Z tohto dôvodu je saldo obchodnej bilancie pre EÚ stále kladné. Na druhej strane to pre Nový Zéland znamená záporne saldo obchodnej bilancie. Za sledované roky bolo saldo obchodnej bilancie najvyššie v roku 2021 a to v hodnote 4 996 mil. USD. Bolo to z dôvodu výrazného rozdielu medzi exportom EÚ na Nový Zéland a importom EÚ z Nového Zélandu.

3.2.1 Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom

Ďalej v práci priblížime teritoriálnu štruktúru zahraničného obchodu Európskej únie s Novým Zélandom v rokoch 2018-2022 v mil. USD.

Tabuľka 9 EÚ import z Nového Zélandu rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

Krajina	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový import krajín EÚ z NZ	2 812	100	2 487	100	2 517	100	2 782	100	2 909	100
Holandsko	580	20,62	491	19,74	436	17,32	544	19,55	674	23,16
Nemecko	576	20,48	541	21,75	599	23,79	549	19,73	534	18,35
European Union Nes	425	15,11	389	15,64	476	18,91	572	20,56	445	15,29
Francúzsko	240	8,53	238	9,57	296	11,76	292	10,49	296	10,17
Taliansko	217	7,71	182	7,31	144	5,72	168	6,03	190	6,53
Import ostatných krajín EÚ z NZ	774	27,55	646	25,99	566	22,50	657	23,64	770	26,50

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Z krajín EÚ importujú najviac z Nového Zélandu Holandsko a Nemecko. V roku 2018 importovalo z Nového Zélandu najviac Holandsko v hodnote 580 mil. USD. Ďalší rok však nastal pokles importu o 15,34 %. Najvýznamnejší import Holandska bol zaznamenaný v roku 2022 a predstavoval 674 mil. USD, čo je zároveň najvyšší zaznamenaný export Nového Zélandu do krajiny EÚ. Medzi hlavné výrobky, ktoré Nový Zéland vyváža do Holandska patria mäso a jedlé mäsové droby, pšeničný lepok, alkoholické nápoje, drevo a surové rastlinné materiály (OEC, 2022b). Import Nemecka z Nového Zélandu bol najvyšší v rokoch 2020 a 2021. Nemecko importuje z Nového Zélandu najmä kozie mäso, terapeutické prístroje, mliečne produkty, ovocie a vlna. Za posledných 25 rokov sa vývoz Nového Zélandu do Nemecka zvýšil približne o 4 % ročne (OEC, 2022a). Medzi ďalšie dôležité krajiny EÚ do ktorých Nový Zéland vyváža patria Francúzsko a Taliansko.

Tabuľka 10 EÚ export na Nový Zéland v rokoch 2018 – 2022 (v mil. USD)

Krajina	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový export krajín EÚ na NZ	6 572	100	6 760	100	5 692	100	7 779	100	7 794	100
Nemecko	2 217	33,73	2 365	34,98	1 756	30,85	2 401	30,86	2 273	29,16
Taliansko	907	13,80	901	13,32	834	14,65	1 117	14,35	1 172	15,03
Francúzsko	803	12,21	795	11,76	610	10,71	922	11,85	961	12,33
Holandsko	462	7,03	413	6,10	358	6,29	465	5,97	476	6,10
Španielsko	348	5,29	304	4,49	357	6,27	350	4,49	423	5,42
Export ostatných krajín EÚ na Nový Zéland	1 835	27,94	1 982	29,35	1 777	31,23	2 524	32,48	2 489	31,96

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Vo všeobecnosti je Nemecko pre Nový Zéland kľúčovým obchodným partnerom, ktorý intenzívne podporoval úsilie o dosiahnutie dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom. Hlavné výrobky, ktoré Nemecko vyváža na Nový Zéland, sú autá, stroje, farmaceutické produkty a traktory. Za posledných 25 rokov sa vývoz Nemecka na Nový Zéland zvýšil približne o 5 % ročne. (OEC, 2023a, Kanning, S., 2023). Najvyšší dovoz z Nemecka bol zaznamenaný v roku 2021 a to v hodnote 2 401 mil. USD. Za posledné roky dováža Nový Zéland z Nemecka približne dvojnásobne viac ako Talianska. Menej výrazný rozdiel bol medzi Talianskom a Francúzskom. Najvyšší import z Francúzska bol zaznamenaný v roku 2022 v hodnote 961 mil. USD. Nový Zéland tiež importuje z Holandska a Španielska a dá sa povedať, že v podobnej hodnote.

3.2.2 Komoditná štruktúra zahraničného obchodu EÚ s Novým Zélandom

V nasledujúcej časti sa budeme venovať komoditnej štruktúre zahraničného obchodu Európskej únie s Novým Zélandom v rokoch 2018-2022 v mil. USD.

Tabuľka 11 Najviac importované komodity EÚ z Nového Zélandu v rokoch 2018-2022 (v mil. USD)

HS2 kód	Názov komodity	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový import komodít EÚ z Nového Zélandu		2 812	100	2 487	100	2 517	100	2 782	100	2 909	100
02	Mäso a jedlé mäsové droby	826	29,39	663	26,69	564	22,40	544	19,56	725	24,92
08	Jedlé ovocie a orechy; kôra citrusových plodov...	532	18,95	455	18,30	541	21,50	644	23,17	481	16,54
04	Mliečne výrobky, vtáacie vajcia, prírodný med...	164	5,85	88	3,56	101	4,02	129	4,64	230	7,92
03	Ryby a kôrovce, mäkkýše a iné vodné bezstavovce	162	5,78	162	6,53	126	5,03	145	5,22	153	5,26
35	Albuminoidné látky; modifikované škroby; lepidlá...	72	2,58	96	3,90	97	3,88	120	4,35	146	5,02
Ostatné komodity		1 056	37,45	1 023	41,02	1 088	43,17	1 200	43,06	1 174	40,34

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Import komodít EÚ z Nového Zélandu predstavuje najmä mäso, ovocie, orechy, mliečne výrobky, ryby, morské plody a albuminoidné látky. V priemere sa za posledné 3 roky exportovalo najviac ovocie, avšak v roku 2022 sa exportovalo viac mäsa ako ovocia a to o 82 mil. USD. Celkový nárast exportu mäsa bol spôsobený najmä nárastom exportu červeného mäsa a to približne v hodnote 7 mil. USD, čo predstavuje nárast o 13 % oproti roku 2021 (Garra, 2023). Mliekarenský priemysel a poľnohospodárstvo sú najviac medzinárodne prepojenými odvetviami Nového Zélandu. V roku 2022 bol zaznamenaný najvýraznejší nárast exportu práve mliečnych výrobkov. Zaujímavosťou je, že mliekarenský sektor zamestnáva takmer 55 000 ľudí na Novom Zélande (Gray, Crewther, 2023).

Tabuľka 12 Najviac exportované komodity EÚ na Nový Zéland v rokoch 2018-2022
(v mil. USD)

HS2 kód	Názov komodity	2018	Podiel v %	2019	Podiel v %	2020	Podiel v %	2021	Podiel v %	2022	Podiel v %
Celkový export z EÚ na Nový Zéland		6 572	100	6 760	100	5 692	100	7 779	100	7 794	100
84	Jadrové reaktory, kotly, stroje...	1 362	20,73	1 360	20,12	1 234	21,68	1 570	20,19	1 561	20,04
87	Vozidlá iné ako železničné alebo električkové...	1 345	20,48	1 258	18,61	937	16,47	1 525	19,61	1 458	18,71
30	Farmaceutické výrobky	425	6,47	396	5,87	430	7,57	736	9,46	703	9,03
85	Elektrické stroje a zariadenia a ich časti	340	5,18	366	5,42	356	6,27	414	5,33	437	5,62
88	Lietadlá, kozmické lode a ich časti	353	5,38	602	8,91	83	1,46	200	2,58	220	2,84
Ostatné komodity		2 747	41,76	2 778	41,07	2 652	46,55	3 334	42,83	3 415	43,77

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Za posledné tri roky exportovala EÚ na Nový Zéland najmä komoditnú skupinu HS 84-Jadrové reaktory, kotly stroje, mechanické zariadenia a ich časti. V roku 2021 bol zaznamenaný nárast importu tejto skupiny o 27,22 %. Žiaľ, v roku 2022 bol zaznamenaný pokles importu tejto skupiny o 0,57 %. Bol to jediný zaznamenaný pokles dovozu v danom roku. Medzi ostatné významné komodity, ktoré Nový Zéland importuje z EÚ patria vozidlá (hlavne z Nemecka) lieky (hlavne z Belgicka, Nemecka a Švajčiarska), elektrické stroje (hlavne z Francúzska) a lietadlá.

3.3 Vzájomné obchodné vzťahy na základe vybraných indexov

V ďalšej časti záverečnej práce sa venujeme indexom, ktoré bližšie určia vzájomné obchodné vzťahy medzi Európskou úniou a Novým Zélandom. Ako prvý uvedieme index odhalených komparatívnych výhod, vďaka ktorému priblížime komparatívne výhody a aj nevýhody oboch území. Následne indexom čistej obchodnej výkonnosti poukážeme, pri ktorých komoditných skupinách sú územia čistými obchodnými importérmi a pri ktorých exportérmi. Potom vďaka indexu vnútroodvetvového obchodu poukážeme, pri ktorých komoditných skupinách existuje vnútroodvetvový obchod, čo znamená, že EÚ a Nový Zéland medzi sebou importujú a exportujú v rovnakej hodnote. Posledným

spomenutým indexom v tejto časti je index komplementarity, ktorý sme uviedli za obdobie piatich rokov a ten ukáže, či sú sledované územia ideálnymi obchodnými partnermi alebo konkurentmi.

3.3.1 Index odhalených komparatívnych výhod

Týmto indexom porovnávame mieru exportu EÚ v danej komoditnej skupine s celkovým exportným podielom EÚ na celkovom svetovom exporte. Následne zistíme, či má EÚ v exporte danej komodity komparatívnu výhodu alebo komparatívnu nevýhodu.

Rovnaký postup aplikujeme aj v prípade Nového Zélandu.

Tabuľka 13 **Index odhalených komparatívnych výhod EÚ v roku 2022**

HS2 kód	Názov komodity	RCA1
45	Korok a výrobky z korku	3,16
06	Živé stromy a ostatné rastliny; cibule, korene a podobné výrobky; rezané kvety a okrasné listie	2,40
30	Farmaceutické výrobky	2,25
04	Mliečne výrobky; vtáčie vajcia; prírodný med; jedlé výrobky živ. pôvodu	2,19
19	Prípravky z obilnín, múky, škrobu alebo mlieka; cukrárske výrobky	1,90

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Komoditná skupina HS 45-Korok a výrobky z korku predstavujú pre EÚ najväčšiu odhalenú komparatívnu výhodu a to v hodnote 3,16. Korok je prírodný produkt, ktorého dreviny pokrývajú v Európe viac ako 2 milióny hektárov územia a sú zdrojom obživy pre tisíce ľudí. Medzi ďalšie komoditné skupiny, ktoré predstavujú odhalené komparatívne výhody patria HS 06-Živé stromy a ostatné rastliny, HS 30-Farmaceutické výrobky, HS 04-Mliečne výrobky a HS 19-Prípravky z obilnín.

Tabuľka 14 **Index odhalených komparatívnych nevýhod EÚ v roku 2022**

HS2 kód	Názov komodity	RCA1
26	Rudy, troska a popol	0,16
67	Upravené perie a páperie a výrobky z peria alebo páperia; umelé kvety...	0,16
52	Bavlna	0,31
71	Prírodné alebo umelé perly, drahokamy alebo polodrahokamy, drahé kovy...	0,37
60	Pletené alebo háčkované textilie	0,37

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Najväčšiu odkrytú komparatívnu nevýhodu EÚ predstavujú komoditné skupiny HS 26-Rudy, troska a popol, HS 67-Upravené perie a páperie a výrobky z peria alebo páperia, umelé kvety; výrobky z ľudských vlasov a HS 52-Bavlna. EÚ má komparatívnu nevýhodu aj v HS 71-Prírodné alebo umelé perly, drahokamy alebo polodrahokamy, drahé kovy a výrobky z nich, imitácia šperkov, mince a HS 60-Pletené alebo háčkované textilie.

Tabuľka 15 **Index odhalených komparatívnych výhod Nového Zélandu v roku 2022**

HS2 kód	Názov komodity	RCA1
04	Mliečne výrobky; vtáacie vajcia; prírodný med; jedlé výrobky živ. pôvodu	65,49
05	Produkty živočíšneho pôvodu	22,52
02	Mäso a jedlé droby	21,22
35	Albuminoidné látky; modifikované škroby; lepidlá; enzýmy	20,36
51	Vlna, jemné alebo hrubé chlpy zvierat; priadza a tkaniny z konského vlásia	13,44

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Na základe už predošlých zistení o vývoze Nového Zélandu nie je žiadnym prekvapením, že najväčšiu komparatívnu výhodu pre Nový Zéland predstavuje komoditná skupina HS 04-Mliečne výrobky, vtáacie vajcia, prírodný med, jedlé výrobky živočíšneho pôvodu. Na druhom mieste sa umiestnila komoditná skupina HS 05-Produkty živočíšneho pôvodu. S prvými dvoma umiestnenými triedami sa viaže aj tretia a piata umiestnená trieda a to HS 02-Mäso a jedlé droby a HS 51-Vlna, jemné alebo hrubé chlpy zvierat, priadza a tkaniny z konského vlásia. Poľnohospodárstvo má pre Nový Zéland naozaj obrovský význam.

Tabuľka 16 **Index odhalených komparatívnych nevýhod Nového Zélandu v roku 2022**

HS2 kód	Názov komodity	RCA1
75	Nikel a výrobky z neho	0,0005
24	Tabak a tabakové náhrady	0,0010
60	Pletené alebo háčkové textilie	0,0014
45	Korok a výrobky z korku	0,0060
46	Výrobky zo slamy alebo iných pletacích materiálov; košíkársky a prútený tovar	0,0061

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Najväčšiu odhalenú komparatívnu nevýhodu Nového Zélandu predstavuje komoditná skupina HS 75-Nikel a výrobky z neho. Následne HS 24-Tabak a tabakové náhrady. V súčasnosti sa na Novom Zélande schvaľuje zákon, ktorý má zakázať predaj tabakových výrobkov osobám narodeným 1. januára 2009 alebo neskôr, zároveň by sa mal znížiť obsah nikotínu v tabakových výrobkoch na úroveň, ktorá nespôsobuje návyk, a tiež by sa mal rapídne znížiť aj počet predajní, ktoré môžu predávať tabakové výrobky. Vďaka tomu by celkové užívanie tabaku do roku 2025 malo klesnúť zo súčasných 8 % na menej ako 5 % a zároveň by mal tento zákon vytvoriť generáciu nefajčiarov.

Zaujímavosťou je, že EÚ aj Nový Zéland zdieľajú rovnakú odhalenú komparatívnu nevýhodu a tou je komoditná skupina HS 60-Pletené alebo háčkové textilie. Ani jedno z území nemá predispozície na produkciu a export komodít, ktoré patria do tejto skupiny. Avšak HS 45-Korok a výrobky z korku predstavujú pre EÚ najväčšiu komparatívnu výhodu a práve pre Nový Zélandu jednu z odhalených komparatívnych nevýhod.

Na základe indexu odhalených komparatívnych výhod môžeme konštatovať, že odhalené komparatívne výhody EÚ a Nového Zélandu sa zhodujú v jednej komoditnej skupine a to HS 04-Mliečne výrobky, vtáacie vajcia, prírodný med... Avšak Nový Zéland má oveľa výraznejší index komparatívnej výhody tejto komoditnej skupiny a to v hodnote 65,49 v porovnaní s EÚ, ktorá má index komparatívnych výhod tejto komodity v hodnote 2,19. Na druhej strane najväčšie odkryté komparatívne nevýhody EÚ a Nového Zélandu sa zhodujú v komoditnej skupine HS 60-Pletené alebo háčkové textilie. Krajiny určite môžu profitovať zo vzájomného obchodu. Najviac však z komoditnej skupiny HS 45-Korok a výrobky z korku, keďže pre EÚ predstavuje táto skupina najväčšiu odhalenú komparatívnu výhodu a pre Nový Zéland jednu z odhalených komparatívnych nevýhod.

3.3.2 Index čistej obchodnej výkonnosti

Vďaka indexu čistej obchodnej výkonnosti zistíme, či je pre danú komoditu EÚ čistým dovozcom alebo čistým vývozcom. Rovnako si priblížime aj výsledky Nového Zélandu.

Tabuľka 17 Index čistej obchodnej výkonnosti EÚ - export v roku 2022

HS2 kód	Názov komodity	RCA2
89	Lode, člny a plávajúce konštrukcie	0,36
43	Kožušiny a umelé kožušiny; výrobky z nich	0,25
22	Nápoje, liehoviny a ocot	0,25
93	Zbrane a strelivo; ich časti, súčasti a príslušenstvo	0,25
33	Éterické oleje a rezinoidy; parfumárske, kozmetické alebo toaletné prípravky	0,23

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

V roku 2022 bola EÚ najmä čistým vývozcom komodít z komoditnej skupiny HS 89-Lode, člny a plávajúce konštrukcie. Následne tri komoditné skupiny mali rovnako vysoký RCA2 index (HS 43 - Kožušiny a umelé kožušiny; výrobky z nich, HS 22-Nápoje, liehoviny a ocot, HS 93-Zbrane a strelivo; ich časti, súčasti a príslušenstvo a HS 33-Éterické oleje a rezinoidy; parfumárske, kozmetické alebo toaletné prípravky).

Tabuľka 18 Index čistej obchodnej výkonnosti EÚ – import v roku 2022

HS2 kód	Názov komodity	RCA2
14	Rastlinné pletacie materiály; rastlinné výrobky inde neuvedené ani nezahrnuté	-0,50
26	Rudy, trosky a popolčky	-0,48
67	Upravené perie a páperie a výrobky z peria alebo páperia; umelé kvety; výrobky...	-0,40
46	Výrobky zo slamy alebo iných pletacích materiálov; košíkárске a prútený tovar	-0,37
27	Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky;	-0,36

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Medzi komoditné skupiny, ktoré EÚ najviac importuje a exportuje vo veľmi obmedzenom množstve patria HS 14-Rastlinné pletacie materiály; rastlinné výrobky inde neuvedené ani nezahrnuté a HS 26-Rudy, trosky a popolčky. Ďalej EÚ importuje

a exportuje v obmedzenom množstve komoditné skupiny HS 67-Upravené perie a páperia a výrobky z peria alebo páperia; umelé kvety; výrobky z ľudských vlasov, HS 46-Výrobky zo slamy alebo iných pletacích materiálov; košíkárске a prútený tovar a HS 27-Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky.

Tabuľka 19 Index čistej obchodnej výkonnosti Nového Zélandu - export v roku 2022

HS2 kód	Názov komodity	RCA2
41	Surové kože (iné ako kožušiny)	0,97
04	Mliečne výrobky; vtáacie vajcia; prírodný med; jedlé výrobky živočíšneho pôvodu	0,97
02	Mäso a jedlé droby	0,93
51	Vlna, jemná alebo hrubá zvieracia srst'; priadza a tkaniny z konského vlásia	0,91
05	Výrobky živočíšneho pôvodu	0,88

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Najvyšší exportný RCA2 index Nového Zélandu mali za rok 2022 komoditné skupiny HS 41-Surové kože (iné ako kožušiny) a HS 04-Mliečne výrobky, vtáacie vajcia; prírodný med; jedlé výrobky živočíšneho pôvodu. Trochu nižší RCA2 index mala komoditná skupina HS 02-Mäso a jedlé droby. Ďalej nasledovali HS 51-Vlna, jemná alebo hrubá zvieracia srst'; priadza a tkaniny z konského vlásia a HS 05-Výrobky živočíšneho pôvodu. Komodity z týchto komoditných skupín Nový Zéland vôbec neimportuje ale je ich čistým vývozcom.

Tabuľka 20 Index čistej obchodnej výkonnosti Nového Zélandu – import v roku 2022

HS2 kód	Názov komodity	RCA2
24	Tabak a tabakové náhradky	-1
46	Výrobky zo slamy, esparta alebo iných pletacích materiálov...	-0,99
31	Hnojivá	-0,99
60	Pletené alebo háčkované textílie	-0,99
45	Korok a výrobky z korku	-0,99

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Nový Zéland vôbec nevyrába komodity, ktoré patria pod komoditné skupiny HS 24-Tabak a tabakové náhradky a možno aj práve preto chcú presadiť nový zákon, ktorý bol vyššie spomenutý. Ďalšími komoditnými skupinami, ktorých komodity Nový Zéland

vôbec nevyrába sú HS 46-Výrobky zo slamy, esparta alebo iných pletacích materiálov; košíkársky a prútený tovar, HS 31-Hnojivá, HS 60-Pletené alebo háčkované textilie a HS 45-Korok a výrobky z korku. Nový Zéland je čistý obchodný dovozca komodít zo spomínaných komoditných skupín.

Z indexu čistej obchodnej výkonnosti vyplýva, že ani EÚ ani Nový Zéland nevyrábajú komodity, ktoré patria pod HS 46-Výrobky zo slamy, esparta alebo iných pletacích materiálov; košíkársky a prútený tovar. Preto komodity, ktoré patria pod túto komoditnú skupinu importujú z iných krajín, a zároveň, tieto komodity vôbec neexportujú.

3.3.3 Index vnútroodvetvového obchodu

Grubel – Lloydov index nám prezradí, či existuje vnútroodvetvový obchod medzi Európskou úniou a Novým Zélandom.

Tabuľka 21 Index vnútroodvetvového obchodu v roku 2022 v tis. USD

HS2 kód	Názov komodity	Import NZ z EÚ	Export NZ do EÚ	G/L
44	Drevo a výrobky z dreva; drevené uhlie	67 436	67 810	1
22	Nápoje, liehoviny a ocot	155 161	137 412	0,94
23	Zvyšky a odpad z potravinárskeho priemyslu; pripravené krmivo pre zvieratá	38 329	29 814	0,88
06	Živé stromy a iné rastliny; cibule, korene a podobne; rezané kvety a okrasné lístie	6 198	8 354	0,85
67	Upravené perie a páperie a výrobky vyrobené z peria alebo páperia; umelé kvety; články...	203	185	0,84

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

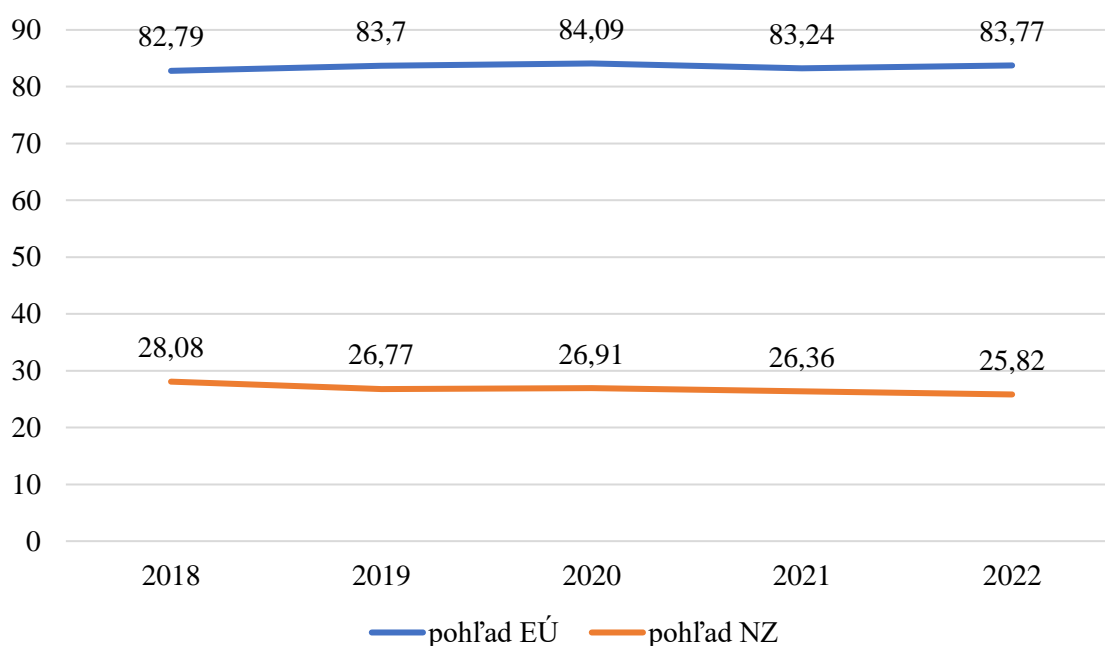
Najvyššie hodnoty indexu vnútroodvetvového obchodu medzi EÚ a Novým Zélandom za rok 2022 predstavovali komoditné skupiny HS 44-Drevo a výrobky z dreva; drevené uhlie, HS 22-Nápoje liehoviny a ocot, HS 23-Zvyšky a odpad z potravinárskeho priemyslu..., HS 06-Živé stromy a iné rastliny.. a HS 67-Upravené perie a páperie

a výrobky vyrobené z peria alebo páperia; umelé kvety; články... Pri týchto komoditných skupinách existuje vnútroodvetvový obchod a územia medzi sebou importujú a exportujú v rovnakej hodnote.

3.3.4 Index obchodnej komplementarity

Výsledky indexu obchodnej komplementarity poukážu na to, či sú EÚ a Nový Zéland dokonalými partnermi alebo dokonalými konkurentami.

Graf 10 Vývoj indexu komplementarity EÚ a Nového Zélandu za roky 2018-2022

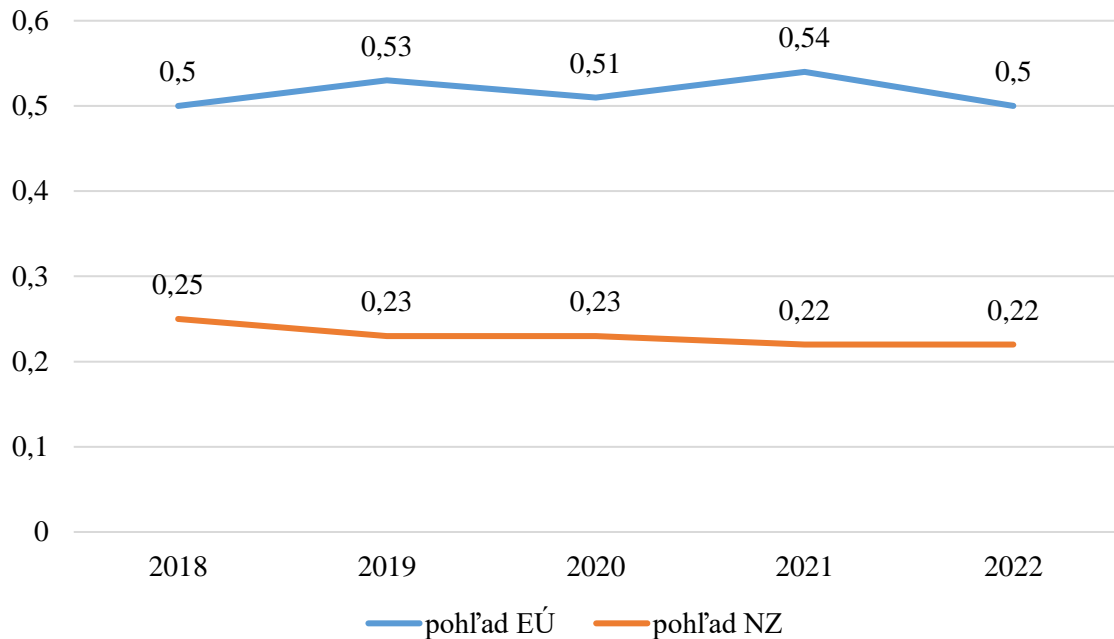
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

V priebehu skúmaného obdobia sa index komplementarity výrazne nemenil. Pre EÚ sa index komplementarity pohyboval v intervale od 82,79 až 84,09. Vzhľadom na skutočnosť môžeme konštatovať, že relatívne vysoké hodnoty indexu komplementarity, dokazujú, že uzatvorenie FTA medzi EÚ a Novým Zélandom bolo správnym rozhodnutím pre EÚ. Na druhej strane, pre Nový Zéland sa index pohyboval v intervale od 25,82 až 28,08. Z tohto vyplýva, že pre Nový Zéland ako vývozcu nie je EÚ najvhodnejší partner a je skôr konkurentom.

3.3.5 Index obchodnej intenzity

Následne sa pozrieme na index obchodnej intenzity EÚ a Nového Zélandu za posledných päť rokov.

Graf 11 Vývoj indexu obchodnej intenzity EÚ a Nového Zélandu za roky 2018-2022

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

V rokoch 2018-2022 dosahoval index obchodnej intenzity z pohľadu EÚ aj z pohľadu Nového Zélandu hodnoty, ktoré boli nižšie ako 1. V praxi to znamená, že medzi územiami dochádza k obchodným tokom v nižšej úrovni ako by sa dalo očakávať. Takže nedochádza k značnému intenzívnemu vzájomnému obchodu európskych exportérov s novozélandskými importérmi a naopak. Túto skutočnosť môže zmeniť dohoda o voľnom obchode medzi Novým Zélandom a EÚ.

3.4 Priame zahraničné investície medzi EÚ a Novým Zélandom

Pre krajinu do ktorej sa investuje zohrávajú priame zahraničné investície dôležitú úlohu a prispievajú k technologickému rozvoju, tvorbe pracovných miest a hospodárskemu rastu.

Európska únia predstavuje okrem obchodnej veľmoci aj kapitálovú veľmoc a je jednou z hlavných cieľových destinácií pre PZI na svete. Investície v EÚ predstavuje prístup

k vysoko integrovanému jednotnému trhu zloženému z približne 500 miliónov spotrebiteľov a investičných príležitostí.

Existuje viacero platforiem, ktoré poskytujú poradenstvo a pomoc podnikom a investorom, ktorí majú sídlo alebo sa chcú usadiť na trhu EÚ (Európska komisia, 2023).

Pre Nový Zéland sú zahraničné investície nevyhnutné na udržanie a zlepšenie medzinárodnej konkurencieschopnosti novozélandských podnikov. Zároveň je pre hospodársky rast, regionálny rozvoj a pracovné príležitosti potrebných viacero zahraničných investícií. Zaujímavosťou je, že v súčasnosti každý piaty Novozélandčan pracuje vo firme, ktorá je čiastočne financovaná z PZI (BusinessNZ, 2023).

Pokiaľ ide o priame zahraničné investície na Novom Zélande, Austrália investuje najviac s výrazným nárastom. Na druhom mieste je EÚ. Na konci roka 2015 predstavovali celkové investície EÚ na Novom Zélande približne 8,3 mil. NZD, čo je takmer 9 % všetkých zahraničných investícií na Novom Zélande. Najväčší podiel na týchto investíciách malo Spojené kráľovstvo so 4,2 miliardy NZD, za ktorým nasledovalo Holandsko s 3,5 miliardy NZD. Na druhej strane, čo sa týka investovania zo strany Nového Zélandu je EÚ treťou najdôležitejšou destináciou. Celková suma novozélandských investícií v EÚ na konci roka 2015 predstavovala približne 2,9 miliardy NZD, čo je 11,4 % všetkých peňazí, ktoré Nový Zéland investoval v zahraničí. Viac ako polovica novozélandských investícií v EÚ smerovala do Spojeného kráľovstva (GIGA, 2016).

V roku 2020 predstavoval celkový objem investícií EÚ na Novom Zélande približne 8,35 mil. USD. Celkové PZI z EÚ na Nový Zéland v marci 2022 predstavovali 5,87 miliardy NZD, čo je viac ako 5,33 miliardy NZD rok predtým. V marci 2022 krajiny EÚ nezaregistrovali na svojom území žiadne investície z Nového Zélandu na rozdiel od roku predtým kedy PZI z Nového Zélandu predstavovali 31 miliónov NZD.

Nový Zéland je tradičným dovozcom kapitálu, čo pomáha internacionalizácii hospodárstva a konkurencieschopnosti krajiny. Zahraničné investície monitoruje úrad pre zahraničné investície. Na vybrané investície musí zahraničný subjekt získať súhlas na investíciu a to v týchto prípadoch: nákup citlivej pôdy, nákup komerčných aktív v hodnote viac ako 100 mil. NZD a na kvóty na rybolov. Spomenuté obmedzenia sa nevzťahujú na cudzincov, ktorí majú na Novom Zélande trvalý pobyt. Od roku 2011 sa úrad pre zahraničné investície riadi smernicou ministra financií, najmä v súvislosti s nákupom pôdy. Nový Zéland sa tradične umiestňuje na popredných miestach svetových rebríčkov konkurencieschopnosti a hospodárskej slobody. Ako príklad uvedieme Index Ease of Doing

Business, na ktorom sa krajina umiestňuje na prvej pozícii každý rok. Za Novým Zélandom nasledujú Singapur, Hong Kong, Dánsko a Kórea (The World Bank, 2024).

Index Ease of Doing Business predstavuje silné meradlo, podľa ktorého sa hodnotí hospodárska konkurencieschopnosť krajiny, tým že hodnotí regulačné prostredie a jednoduchosť vykonávania rôznych podnikateľských činností v danej krajine. Jeho význam spočíva nielen v schopnosti prilákať zahraničné investície, ale aj v potenciáli stimulovať domáce podnikanie, podporovať inovácie a v závere prispievať k celkovému hospodárskemu rastu krajiny.

Za úspechom Nového Zélandu je výsledok dôkladného politického plánovania, aktívneho riadenia a záväzku neustáleho zlepšovania. Jedným zo základných pilierov vysokého hodnotenia Nového Zélandu je jeho jednoduchý proces registrácie podnikov. Podnikatelia môžu zaregistrovať novú firmu online v priebehu niekoľkých hodín vďaka záväzku vlády znížiť byrokráciu a zaviesť technológie. Tento prístup nielenže povzbudzuje domácich podnikateľov, aby začali podnikat', ale vysielá pozitívny signál aj potenciálnym zahraničným investorom. S tým súvisí celkové využívanie digitálnych technológií na Novom Zélande, ktoré uľahčuje podnikanie. Štátne služby sú vo veľkej miere dostupné online, čo zjednodušuje administratívne procesy. Online platformy poskytujú prístup k základným informáciám a službám a umožňujú podnikom ľahko sa orientovať v regulačných požiadavkách. Následne Nový Zéland vyniká v zjednodušenom procese získavania stavebných povolení čo prispieva k dynamickému sektoru nehnuteľností a urýchľuje rozvoj miest. Jasné pokyny, efektívna komunikácia a digitálne platformy zohrávajú kľúčovú úlohu pri urýchľovaní tohto procesu. Ďalej Novozélandské predpisy podporujúce investorov s pevným právnym rámcom poskytujú bezpečné prostredie pre podniky aj investorov. Ochrana menšinových investorov je dôležitým aspektom právneho systému krajiny, ktorý zabezpečuje spravodlivé zaobchádzanie a transparentnosť. To vzbudzuje dôveru domácich aj zahraničných investorov a podporuje ich v alokácii kapitálu do podnikov v krajine. Ďalšou výhodou je daňový systém Nového Zélandu, ktorý je často vyzdvihovaný svoju jednoduchosť a transparentnosť. Zameranie daňového úradu na digitálne služby, dostupné informácie a jasné daňové usmernenia uľahčujú podnikom plnenie daňových povinností. Tým sa minimalizuje administratívna záťaž, ale aj podporuje kultúra dodržiavania daňových predpisov, čím sa zlepšuje celkové hospodárske prostredie. Taktiež strategická geografická poloha Nového Zélandu a dobre rozvinutá dopravná infraštruktúra uľahčujú medzinárodný obchod. Efektívne colné postupy, moderné prístavy a zefektívnená logistika prispievajú k zníženiu obchodných bariér a priťahujú podniky, ktoré

chcú získať prístup na globálne trhy. Nemôžeme nespomenúť, že za vysokým hodnotením Nového Zélandu v rebríčku Ease of Doing Business stojí tiež kultúra inovácií a spolupráce. Vláda aktívne podporuje výskum a vývoj prostredníctvom grantov a stimulov, čím podporuje prostredie, v ktorom sa podnikom darí na špičkovej technologickej úrovni. Toto zameranie na inovácie zvyšuje globálnu konkurencieschopnosť krajiny.

Hoci je umiestnenie Nového Zélandu na najvyššej priečke pôsobivé, nie je bez problémov. Krajina sa musí naďalej prispôbovať vyvíjajúcim sa hospodárskym podmienkam a riešiť problémy, ako napríklad udržateľnosť a sociálnu zodpovednosť. Udržanie rovnováhy medzi priaznivým podnikateľským prostredím a vyššími spoločenskými cieľmi si vyžaduje neustále prispôbovanie politiky (Staff, 2023).

Ďalšou výhodou podnikania na Novom Zélande, je že ponúka trvalý pobyt pre investorov nad 1,5 mil. NZD, ale je nutná znalosť angličtiny a minimálne päť mesiacov pobytu v krajine. Pre investorov nad 10 mil. NZD, odpadá potreba znalosti anglického jazyka a stačí stráviť na Novom Zélande 44 dní z troch rokov (CzechTrade, 2023). V roku 2023, pochádzalo 52 percent PZI Nového Zélandu z Austrálie, 8 percent z USA, 5 percent zo Spojeného kráľovstva a 0,7 percenta z Číny (BusinessNZ, 2023).

Oblasti investícií na Novom Zélande, ktoré sú v súlade s jeho prírodnými zdrojmi, inováciami a požiadavkami trhu, zahŕňajú (MZVaEZ SR, 2023):

- agropotravinárstvo: Nový Zéland je známy svojim kvalitným poľnohospodárstvom a agropotravinárskym priemyslom. Investície v oblasti pestovania, spracovania a exportu poľnohospodárskych produktov a potravín majú bez pochyb potenciál. Zahŕňa to napríklad chov dobytka, mliekarenský priemysel, vinárstvo a rybolov;
- cestovný ruch: krajina je obľúbenou turistickou destináciou s krásnou prírodou, aktívnym životným štýlom a kultúrnym dedičstvom. Investície v hotelovom a pohostinskom priemysle, turistickej infraštruktúre, dobrodružných aktivitách budú mať aj do budúcnosti veľký potenciál;
- informačné technológie a softvérový vývoj: Nový Zéland má dynamický a inovatívny sektor informačných technológií. Investície v oblasti softvérového vývoja, umelá inteligencia, kybernetická bezpečnosť a digitálne riešenia sú perspektívne. Plusom je talentovaná pracovná sila a priaznivé podnikateľské prostredie;
- obnoviteľné zdroje energie: krajina má nadbytok zdrojov obnoviteľnej energie, ako je napríklad vodná energia, geotermálna a veterná energia. Investície v oblasti

obnoviteľnej energie a energeticky účinných technológií sú na prvom mieste pre dosahovanie udržateľnosti a zníženie emisií skleníkových plynov;

- biotechnológie a biomedicína: na Novom Zélande sa nachádza silný výskumný sektor v oblasti biotechnológií a biomedicíny. Investície v oblasti výskumu a vývoja v zdravotníctve, farmaceutickom priemysle, biologických liekov a biofarmácie majú vysoký potenciál priniesť inovatívne riešenia a výhody pre globálny trh;
- stavebníctvo a infraštruktúra: silný rast novozélandského sektora stavebníctva a infraštruktúry súvisí s rastúcim počtom obyvateľov a urbanizáciou, a preto sú investície v oblasti rezidenčnej výstavby, dopravnej infraštruktúry, energetiky a telekomunikácií veľmi vítané.

Ako sme už spomenuli vyššie Nový Zéland ponúka dobré prepojený a rýchlo rastúci technologický sektor, ktorý prosperuje pri riešení globálnych výziev. Následne uvedieme ešte dôvody prečo investovať do novozélandských technologických spoločností (Ministerstvo obchodu, inovácií a zamestnanosti, 2019):

- silné prepojenie na trhy s USA a Ázie a kompletná sieť dohôd o voľnom obchode hlavne v ázijsko-tichomorskom regióne;
- stabilné prostredie pre začínajúce podniky s nízkymi nákladmi;
- rastúca, vysoko vzdelaná pracovná sila s globálnou konkurencieschopnosťou;
- bezpečné, zabehnuté finančné trhy;
- štátne financovanie na podporu výskumu a vývoja, školení a medzinárodného rastu;
- bohatá história svetovo uznávaných inovácií.

3.5 Zhodnotenie hypotéz a stanovenie odporúčaní

V práci sme stanovili dve hypotézy, ktoré následne zanalyzujeme.

Hypotéza 1: *Nepredpokladáme, že štruktúra hospodárstva je medzi EÚ a Novým Zélandom vzájomne doplňujúca.* Na základe indexu komplementarity sme došli k záveru, že relatívne vysoké hodnoty index z pohľadu EÚ (v intervale od 82,79 až 84,09) potvrdzujú, že EÚ a Nový Zéland sú vhodnými obchodnými partnermi. Z pohľadu Nového Zélandu sme zaznamenali nízke hodnoty indexu (na intervale od 25,82 až 28,08) čo znamená, že pre Nový Zéland ako vývozcu predstavuje v súčasnosti EÚ skôr konkurenta ako ideálneho obchodného partnera. Vzhľadom na uvedené sa nám hypotéza potvrdila.

Skutočnosť sa však môže zmeniť keď Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom nadobudne platnosť. Do roku 2035 by dohoda o voľnom obchode medzi Novým Zélandom a EÚ mohla zvýšiť vývoz do EÚ až o 1,2 mld. USD ročne a priniest dodatočných 938 mil. USD ročne k HDP Nového Zélandu. V súčasnosti väčšina novozélandského tovaru vstupujúceho do EÚ podlieha clu ale od prvého dňa nadobudnutia platnosti dohody sa clá na väčšinu novozélandského tovaru vstupujúceho do EÚ úplne zrušia. Zároveň na niektorých tovarom, ako napríklad mäso a mliečne výrobky zvýši povolený objem kvót a znížia sa colné sadzby. Novozélandskí vývozcovia ušetria na zrušení ciel približne 100 mil. USD ročne. Na druhej strane novozélandskí spotrebitelia budú tiež profitovať zo zrušenia ciel na všetok tovar z EÚ tým, že sa dovoz z EÚ vyrovná dovozu z ostatných partnerov Nového Zélandu v rámci dohody o voľnom obchode. Tým sa odstránia dovozné clá v odhadovanej výške 74 mil. USD ročne, a to aj na priemyselné výrobky, poľnohospodárske výrobky, obuv, odevy a kozmetiku (New Zealand Trade and Enterprise, 2024).

Hypotéza 2: *Predpokladáme, že existuje významný potenciál pre zvýšenie zahraničnoobchodnej výmeny medzi EÚ a Novým Zélandom.* Na preskúmanie hypotézy sme z krajín EÚ vybrali piatich najvýznamnejších obchodných partnerov Nového Zélandu (Nemecko, Taliansko, Francúzsko, Holandsko a Španielsko) a vypočítali sme index vývozného potenciálu týchto krajín.

Tabuľka 22 Vývozný potenciál Nemecka na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Motorové vozidlá na prepravu osôb	559	299	260
Lieky na maloobchodný predaj	114	67	47
Motorové lietadlá	87	110	-
Motorové vozidlá na prepravu tovaru	75	39	36
Traktory	68	79	-

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Z Nemecka na Nový Zéland majú najväčší exportný potenciál komodity -motorové vozidlá na prepravu osôb, lieky na maloobchodný predaj a motorové lietadlá. Nemecko má

najvyššiu kapacitu zásobovania laktózy v pevnej forme a laktózového sirupu. Motorové vozidlá na prepravu osôb, predstavujú komoditu, ktorá čelí najsilnejšiemu dopytovému potenciálu na Novom Zélande.

Tabuľka 23 **Vývozný potenciál Talianska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD)**

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Motorové vozidlá na prepravu osôb	74	42	32
Lieky na maloobchodný predaj	53	15	38
Motorové vozidlá na prepravu tovaru	40	7,9	32
Traktory	25	22	3,5
Šumivé víno z čerstvého hrozna	20	7,1	13

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Z Talianska na Nový Zéland majú najväčší exportný potenciál komodity -motorové vozidlá na prepravu osôb, lieky na maloobchodný predaj a motorové vozidlá na prepravu tovaru. Lieky na maloobchodný predaj vykazujú najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom, čo vytvára priestor na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 38 mil. USD.

Tabuľka 24 **Vývozný potenciál Francúzska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD)**

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Motorové lietadlá	132	110	22
Motorové vozidlá na prepravu osôb	73	41	32
Časti prúdových alebo turbovrtuľových motorov	53	2,1	50
Motorové vozidlá na prepravu tovaru	44	19	26
Lieky na maloobchodný predaj	34	14	12

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Následne, komodity s najväčším exportným potenciálom z Francúzska na Nový Zéland sú motorové lietadlá, motorové vozidlá na prepravu osôb a časti prúdových alebo turbovrtuľových motorov. Časti prúdových alebo turbovrtuľových motorov poukazujú na najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom, čo vytvára priestor na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 50 mil. USD.

Tabuľka 25 Vývozný potenciál Holandska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Lieky na maloobchodný predaj	30	8	22
Motorové vozidlá na prepravu osôb	24	5,8	18
Motorové vozidlá na prepravu tovaru	22	55	-
Laktóza v pevnej forme a laktózový sirup	20	9,3	11
Ľudská a zvieracia krv, krvné zložky...	18	9,3	8,7

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Ďalej, komodity s najväčším exportným potenciálom z Holandska na Nový Zéland sú lieky na maloobchodný predaj, motorové vozidlá na prepravu osôb a motorové vozidlá na prepravu tovaru. Najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom, čo vytvára priestor na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 22 mil. USD vykazujú výrobky -lieky na maloobchodný predaj.

Tabuľka 26 Vývozný potenciál Španielska na Nový Zéland; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Motorové vozidlá na prepravu osôb	92	41	51
Bravčové kusy, mrazené	30	28	2,8
Motorové vozidlá na prepravu tovaru	27	9	18
Lieky na maloobchodný predaj	16	10	6,1
Ľudská a zvieracia krv, krvné zložky...	12	1,2	11

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Následne výrobky s najväčším exportným potenciálom zo Španielska na Nový Zéland sú motorové vozidlá na prepravu osôb, bravčové odrezky, mrazené a motorové vozidlá na prepravu tovaru. Motorové vozidlá na prepravu osôb vykazujú najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom, čo vytvára priestor na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 51 mil. USD.

Na základe skúmaného vývozného potenciálu Nemecka, Talianska, Francúzska, Holandska a Španielska na Nový Zéland sa dá zhodnotiť, že prvé alebo druhé miesto v každej krajine obsadila komodita -motorové vozidlá na prepravu osôb. Vzhľadom na skutočnosť má táto komodita najväčší nevyužitý potenciál.

Ďalej na základe indexu vývozného potenciálu priblížime vývozný potenciál Nového Zélandu do krajín EÚ, ktoré pre Nový Zéland predstavujú najväčších obchodných partnerov zo všetkých krajín EÚ.

Tabuľka 27 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Nemecka; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Čerstvé kivi	85	56	29
Mrazené ovčie kusy s kosťou	61	62	-
Mrazené, vykostené ovčie kusy	54	53	0,291
Med	47	26	21
Čerstvé, vykostené ovčie kusy	43	37	5,5

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Výrobky s najväčším vývozným potenciálom z Nového Zélandu do Nemecka sú čerstvé kivi, mrazené ovčie kusy s kosťou a mrazené ovčie kusy bez kosti. Čerstvé kivi vykazuje najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom, čo vytvára priestor na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 29 mil. USD.

Tabuľka 28 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Holandska; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Mrazené ovčie kusy s kosťou	60	56	4
Mrazené, vykostené ovčie kusy	59	50	8,6
Ozón, kyslík, aerosólová terapia a iné	54	3,3	50,7
Surový hliník	37	24	13
Čerstvé, vykostené ovčie kusy	29	27	1,7

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Medzi výrobky s najväčším potenciálom vývozu z Nového Zélandu do Holandska patria mrazené ovčie kusy s kosťou, mrazené vykostené ovčie kusy a ozón, kyslík, aerosól a iné terapeutické dýchacie prístroje. Ozón, kyslík, aerosólová terapia a iné terapeutické dýchacie prístroje vykazujú najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom čo vytvára výrazný priestor na realizáciu ďalšieho vývozu.

Tabuľka 29 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Talianska; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Čerstvé kivi	40	13	27
Surový hliník	16	1,2	15
Mrazené, vykostené hovädzie kusy	14	0,806	13
Strihaná vlna, odmastená, nekarbonizovaná...	13	14	13
Čerstvé ovčie kusy s kosťou	13	9,1	3,6

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Z Nového Zélandu do Talianska majú najväčší vývozný potenciál výrobky - čerstvé kivi, surový hliník a mrazené kusy hovädzieho dobytká bez kostí. Z uvedených komodít

vykazuje najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom čerstvé kivi s priestorom na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 27 mil. USD.

Tabuľka 30 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Francúzska; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Čerstvé kivi	75	53	22
Mrazené ovčie kusy s kosťou	47	34	13
Čerstvé ovčie kusy s kosťou	47	37	10
Ozón, kyslík, aerosólová terapia a iné	36	76	-
Čerstvé, vykostené ovčie kusy	18	11	6,5

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Následne, tri výrobky s najväčším vývozným potenciálom z Nového Zélandu do Francúzska sú čerstvé kivi, mrazené ovčie kusy s kosťou a čerstvé ovčie kusy s kosťou. Opäť práve čerství kivi vykazuje najväčší absolútny rozdiel medzi potenciálnym a skutočným vývozom čo vytvára priestor na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 22 mil. USD.

Tabuľka 31 Vývozný potenciál Nového Zélandu do Španielska; päť hlavných komodít (v mil. USD)

Názov komodity	Exportný potenciál	Skutočný export	Nevyužitý potenciál
Čerstvé kivi	64	55	8,2
Vodné bezstavovce a jedlé pokrmy	13	13	-
Mušle, údené, mrazené, sušené, solené	11	7,4	3,6
Mrazené ovčie kusy s kosťou	9,9	3,8	6
Mrazené rybie filé	7,3	7,1	0,208

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Trade map, 2023

Ako posledné máme výrobky s najväčším vývozným potenciálom z Nového Zélandu do Španielska, ktorými sú čerstvé kivi, vodné bezstavovce a jedlé pokrmy a mušle, ktoré sú údené, mrazené, sušené, solené alebo v slanom náleve. Tento krát čerstvé kivi vytvára priestor na realizáciu dodatočného vývozu v hodnote 8,2 mil. USD.

Podľa skúmaného vývozného potenciálu Nového Zélandu do krajín – Nemecko, Holandsko, Taliansko, Francúzsko a Španielsko má komodita čerstvé kivi najviac nevyužitý exportný potenciál. Po komodite čerstvé kivi majú nevyužitý exportný potenciál komodity čerstvé alebo mrazené ovčie kusy s kosťou. Výrazný exportný potenciál majú aj komodity - ozón, kyslík, aerosólová terapia a iné terapeutické dýchacie prístroje, konkrétne z Nového Zélandu do Holandska v hodnote až 50 mil. USD.

Na základe uvedených výpočtov druhú hypotézu prijímame. Naozaj existuje významný potenciál pre zvýšenie zahraničnoobchodnej výmeny medzi EÚ a Novým Zélandom.

Celkovo odporúčame krajinám EÚ a Novému Zélandu obchodovať viac s komoditami z komoditnej skupiny HS 45-Korok a výrobky z korku, keďže pre EÚ predstavuje táto skupina najväčšiu odhalenú komparatívnu výhodu a pre Nový Zéland jednu z odhalených komparatívnych nevýhod.

Po ratifikácii Dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Novým Zélandom tiež odporúčame zvýšiť vývoz poľnohospodárskych výrobkov z Nového Zélandu do krajín EÚ. Následne náš názor obhájime konkrétnymi príkladmi. V súčasnosti má kivi colnú sadzbu 8,0 - 8,8 %. Za každých vyvezených 1 000 USD do Európy stojí výrobcov kivi 80-88 USD na hraniciach EÚ. Avšak v rámci Dohody o voľnom obchode sa clo na kivi zníži na 0 %, a preto odvetvie výroby kivi ušetrí približne 36,7 mil. USD ročne. V prípade napríklad hovädzieho mäsa má Nový Zéland v súčasnosti ročnú kvótu na dovoz do EÚ 1102 ton a v rámci kvóty sa uplatňuje 20 % clo. Podľa dohody o voľnom obchode EÚ sa zvýši objem kvót na hovädzie mäso na 3 333 ton ročne a colná sadzba zníži na 7,5 %. Po siedmich rokoch sa kvóta zvýši na 10 000 ton. Odhaduje sa, že to prinesie až 117 mil. USD dodatočných príjmov z vývozu hovädzieho mäsa (New Zealand Trade and Enterprise, 2024). Pre EÚ to predstavuje príležitosť odstránenia colných bariér vo výške 5 – 10 %, na väčšinu vyvážanej produkcie, vrátane automobilov, po ktorých je na Novom Zélande prejavovaný výrazný dopyt.

Zároveň odporúčame viac investovať keďže otvorením trhov bude platiť nediskriminačné zaobchádzanie voči investorom z EÚ aj Nového Zélandu, zníži sa byrokracia a tým sa zrýchlia aj postupy. Krajiny EÚ by mohli investovať napríklad do

novozélandskej infraštruktúry keďže niektoré oblasti si vyžadujú investície a modernizáciu, aby sa podporil hospodársky rast (MZVaEZ SR, 2023). Ako dôkaz, že Nový Zéland má priaznivé podnikateľské prostredie slúži aj dlhodobé umiestnenie Nového Zélandu na poprednom mieste Indexu Ease of Doing Business.

Záver

Cieľom práce bolo zhodnotiť zahraničnoobchodnú výmenu a investičnú činnosť medzi EÚ a Novým Zélandom na základe vybraných jednofaktorových indikátorov hodnotenia a poukázať na perspektívu obchodných vzťahov medzi skúmanými krajinami. V práci bola použitá vhodná literatúra od slovenských a zahraničných autorov v knižnej a internetovej podobe. Záverečnú prácu sme rozdelili na tri kapitoly. Pre lepšiu prehľadnosť sme v práci uviedli grafy a tabuľky.

V prvej kapitole sme sa venovali teoretickým aspektom skúmanej problematiky a vysvetleniu základných pojmov. Následne sme riešili vývoj makroekonomických ukazovateľov a zahraničnému obchodu Európskej únie a potom Nového Zélandu.

V druhej kapitole sme stanovili hlavný cieľ, čiastkové ciele, hypotézy, metodiku práce a metódy skúmania.

Na začiatku tretej kapitoly sme charakterizovali zmluvne vzťahy medzi Európskou úniou a Novým Zélandom, ktoré sa datujú od 80. rokov. Potom sme poukázali na vývoj zahraničného obchodu medzi EÚ a Novým Zélandom kde sme sa podrobnejšie venovali importu aj exportu, komoditnej a teritoriálnej štruktúre obchodu. Z krajín EÚ sú najvýznamnejšími obchodnými partnermi Nového Zélandu Holandsko a Nemecko. Import komodít EÚ z Nového Zélandu predstavuje najmä mäso, ovocie, orechy, mliečne výrobky, ryby a morské plody. Na druhej strane najvýznamnejší export komodít EÚ na Nový Zéland predstavujú jadrové reaktory, vozidlá, elektrické stroje, lieky a lietadlá. V práci sme pokračovali s výpočtom indexov, ktoré bližšie určili vzájomné obchodné vzťahy medzi Európskou úniou a Novým Zélandom. Poukázali sme na to, že na základe indexu odhalených komparatívnych výhod EÚ a Nového Zélandu sa zhodujú v jednej komoditnej skupine a to HS 04-Mliečne výrobky, vtáacie vajcia a prírodný med. Avšak Nový Zéland má oveľa výraznejší index komparatívnej výhody tejto komoditnej skupiny a to v hodnote 65,49 v porovnaní s EÚ, ktorá má index komparatívnych výhod tejto komodity v hodnote 2,19. Na druhej strane najväčšie odkryté komparatívne nevýhody EÚ a Nového Zélandu sa zhodujú v komoditnej skupine HS 60-Pletené alebo háčkované textilie. Ani jedno z území nemá predispozície na produkciu a export komodít, ktoré patria do tejto skupiny. Zistili sme, že krajiny môžu najviac profitovať z komoditnej skupiny HS 45-Korok a výrobky z korku, keďže pre EÚ predstavuje táto skupina najväčšiu odhalenú komparatívnu výhodu a pre Nový Zéland jednu z odhalených komparatívnych nevýhod. Následne z indexu čistej obchodnej výkonnosti vyplynulo, že ani EÚ ani Nový Zéland nevyrábajú komodity, ktoré patria pod

HS 46 -Výrobky zo slamy, esparta, alebo iných pletacích materiálov; košíkársky a prútený tovar. Preto komodity, ktoré patria pod túto komoditnú skupinu importujú z iných krajín, a zároveň, tieto komodity vôbec neexportujú. Ďalej sme zistili, že pri komoditnej skupine HS 44-Drevo a výrobky z dreva; drevené uhlie existuje najvýraznejší vnútroodvetvový obchod a územia medzi sebou importujú a exportujú v rovnakej hodnote. Taktiež sme vypočítali, že počas skúmaného obdobia sa index komplementarity výrazne nemenil. Pre EÚ sa index komplementarity pohyboval v intervale od 82,79 až 84,09 a pre Nový Zéland sa index pohyboval v intervale od 25,82 až 28,08. Z tohto vyplýva, že pre Nový Zéland ako vývozcu nie je EÚ najvhodnejší partner a je skôr konkurentom, ale zároveň môžeme konštatovať, že relatívne vysoké hodnoty indexu komplementarity dokazujú, že Nový Zéland predstavuje výhodného obchodného partnera pre EÚ. Na základe výsledkov obchodnej intenzity v súčasnosti nedochádza k značnému intenzívnemu vzájomnému obchodu európskych exportérov s novozélandskými importérmi a naopak. Zistená skutočnosť sa však môže zmeniť vzhľadom na Dohodu o voľnom obchode, ktorá nadobudne platnosť 1. mája 2024 a poskytne novozélandským vývozcom výhodnejší prístup do EÚ. Novozélandskí spotrebitelia budú samozrejme profitovať zo zrušenia ciel na všetok tovar z EÚ tým, že sa dovoz z EÚ vyrovná dovozu od ostatných partnerov Nového Zélandu. V ďalšej podkapitole sme sa venovali priamym zahraničným investíciám medzi krajinami a zistili sme, že celkové priame zahraničné investície z EÚ na Nový Zéland predstavovali v roku 2022 takmer 6 mld. NZD. V danom roku krajiny EÚ nezaregistrovali na svojom území žiadne investície z Nového Zélandu v porovnaní s rokom 2021 kedy PZI z Nového Zélandu predstavovali 31 mil. NZD. S platnosťou Dohody o voľnom obchode sa otvorí trhoch EÚ a Nového Zélandu a začnú platiť rovnaké podmienky pre investorov, zníži sa byrokracia a tým sa zrýchlia aj postupy, takže nastane najpriaznivejší čas na vzájomné investovanie.

Na záver praktickej časti práce sme potvrdili dve hypotézy a stanovili odporúčania. Prvú hypotézu sme prijali, keďže z pohľadu Nového Zélandu sme zaznamenali nízke hodnoty indexu komplementarity. Pre Nový Zéland ako vývozcu predstavuje v súčasnosti EÚ skôr konkurenta ako ideálneho obchodného partnera. Výsledky indexu exportného potenciálu poukázali, že pre vybrané krajiny Európskej únie má komodita motorové vozidlá na prepravu osôb najväčší nevyužitý potenciál pre export na Nový Zéland. V prípade Nemecka ide o nevyužitý potenciál až v hodnote 260 mil. USD. Na druhej strane najviac nevyužitý potenciál exportu Nového Zélandu do vybraných krajín EÚ je v komodite čerstvé kivi a následne v komoditách čerstvé alebo mrazené vykostené ovčie kusy. Skutočne

existuje významný potenciál pre zvýšenie zahraničnoobchodnej výmeny medzi EÚ a Novým Zélandom, a preto sme hypotézu prijali.

Zoznam použitej literatúry

BLOT, E, LI S, 2023. *POST-FTA BRIEFING EU-New Zealand*. [Online]. [cit.02.11.2023]. Dostupné na: <https://ieep.eu/wp-content/uploads/2023/03/EU-NZ-Post-FTA-briefing_IEEP-2023.pdf>.

BUSINESSNZ. *Foreign investment essential for New Zealand*. [Online]. [cit.03.11.2023]. Dostupné na: <<https://businessnz.org.nz/foreign-direct-investment-of-fdi/>>.

CZECHTRADE, 2023. *Nový Zéland*. [Online]. [cit.04.11.2023]. Dostupné na: <<https://www.businessinfo.cz/navody/novy-zeland-souhrnna-teritorialni-informace/2/#3-obchod-a-investice>>.

EEAS, 2021. *The European Union and Aotearoa New Zealand*. [Online]. [cit.01.11.2023]. Dostupné na: <https://www.eeas.europa.eu/new-zealand/european-union-and-aotearoa-new-zealand_en?s=173>.

EUROPEAN COMMISSION, 2023a. *The EU-New Zealand agreement explained*. [Online]. [cit.04.11.2023]. Dostupné na: <https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/new-zealand/eu-new-zealand-agreement/agreement-explained_en#market>.

EUROPEAN COMMISSION, 2023b. : *Trade*. [Online]. [cit.21.02.2024]. Dostupné na: <https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/new-zealand_en>.

GIGA. *Towards a Comprehensive Partnership between the EU and New Zealand*. [Online]. [cit.03.11.2023]. Dostupné na: <<https://www.giga-hamburg.de/en/publications/giga-focus/towards-a-comprehensive-partnership-between-the-eu-and-new-zealand>>.

MFAT. *EU and NZ: Stronger Together*. [Online]. [cit.03.11.2023]. Dostupné na: <<https://www.mfat.govt.nz/en/countries-and-regions/europe/belgium/new-zealand-embassy-to-belgium/eu-and-nz-stronger-together/>>.

MZVaEZ SR, 2023. *Nový Zéland*. [Online]. [cit.04.11.2023]. Dostupné na: <<file:///C:/Users/patri/Downloads/Nov%C3%BD-Zeland-EIT-ekonomicke-informacie-o-teritoriu.pdf>>.

VOWLES, J. MORAN, W. BLYTH, C, 2023. *New Zealand*. [Online]. [cit.01.11.2023].
Dostupné na: <<https://www.britannica.com/place/New-Zealand>>.

THE WORLD BANK, 2023. *GDP (current US\$) - New Zealand*. [Online]. [cit.04.11.2023].
Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=NZ>>.

THE WORLD BANK, 2023. *Inflation, consumer prices (annual %) - New Zealand*. [Online]. [cit.04.11.2023]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=NZ>>.

THE WORLD BANK, 2023. *Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) - New Zealand*. [Online]. [cit.04.11.2023]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=NZ>>.

EURÓPSKA ÚNIA, 2023. *Štruktúra Európskej únie: fakty a čísla*. [Online]. [cit.15.12.2023]. Dostupné na: <https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/structure_sk>.

YCHARTS, 2023. *European Union Inflation Rate* [Online]. [cit.15.12.2023]. Dostupné na: <https://ycharts.com/indicators/europe_inflation_rate>.

MACROTRENDS, 2022. *European Union Unemployment Rate 1991-2023*. [Online]. [cit.15.12.2023]. Dostupné na: <<https://www.macrotrends.net/countries/EUU/european-union/unemployment-rate>>.

TRADING ECONOMICS, 2023. *European Union GDP*. [Online]. [cit.28.12.2023]. Dostupné na: <<https://tradingeconomics.com/european-union/gdp>>.

GABEL, M., 2024. *Britannica: European Union*. [Online]. [cit.04.01.2024]. Dostupné na: <<https://www.britannica.com/topic/European-Union>>.

EURÓPSKY PARLAMENT, 2024. *Aká je pozícia EÚ v medzinárodnom obchode?* . [Online]. [cit.04.01.2024]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/economy/20180703STO07132/aka-je-pozicia-eu-v-medzinarodnom-obchode-infografika>>.

EURÓPSKY PARLAMENT, 2023. *Výhody hospodárskej globalizácie v Európe: fakty a čísla*. [Online]. [cit.04.01.2024]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/economy/20190603STO53520/vyhody-hospodarskej-globalizacie-v-europe-fakty-a-cisla>>.

EURÓPSKA KOMISIA, 2023. *Investing in the EU*. [Online]. [cit.04.01.2024]. Dostupné na: <<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/investing-eu> >.

TRADE MAP, 2023. *Bilateral trade between New Zealand and European Union (EU 27)*. [Online]. [cit.22.01.2024]. Dostupné na: https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c554%7c%7c%7c42%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

TRADE MAP, 2023. *List of supplying markets from European Union (EU 27) for a product imported by New Zealand*. [Online]. [cit.22.01.2024]. Dostupné na: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c554%7c%7c%7c42%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

TRADE MAP, 2023. *List of importing markets from European Union (EU 27) for a product exported by New Zealand*. [Online]. [cit.22.01.2024]. Dostupné na: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c554%7c%7c%7c42%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

TRADE MAP, 2023. *List of products imported by European Union (EU 27)*. [Online]. [cit.22.01.2024]. Dostupné na: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c42%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

TRADE MAP, 2023. *List of products exported by European Union (EU 27)*. [Online]. [cit.22.01.2024]. Dostupné na: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c42%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

TRADE MAP, 2023. *List of products imported by New Zealand*. [Online]. [cit.22.01.2024]. Dostupné na: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c554%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

TRADE MAP, 2023. *List of products exported by New Zealand*. [Online]. [cit.22.01.2024]. Dostupné na: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c554%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

PAVELKA, Ľ. a spol., 2015. *MANUAL SLOVENSKEHO EXPORTÉRA*. [Online]. [cit.04.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.infoma.sk/plochy/galeria/eximbanka/manual-slovenskeho-exportera.pdf>>.

BALÁŽ, P. a kol., 2019. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint 2, 2019. ISBN 978-80-89710-51-5

MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P., 2011. *Medzinárodná ekonomie v teorii a praxi*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4

EUROSTAT, 2023. *Glossary:Gross domestic product (GDP)*. [Online]. [cit.05.02.2024]. Dostupné na: <[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_domestic_product_\(GDP\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_domestic_product_(GDP))>.

OECD, 2023. *Unemployment rate*. [Online]. [cit.05.02.2024]. Dostupné na: <<https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart>>.

EUROSTAT, 2023. *Consumer prices – inflation*. [Online]. [cit.05.02.2024]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Consumer_prices_-_inflation>.

EUROPEAN CENTRAL BANK, 2024. *Gross domestic product at market prices*. [Online]. [cit.05.02.2024]. Dostupné na: <<https://data.ecb.europa.eu/>>.

STATS NZ, 2023. *Gross domestic product*. [Online]. [cit.07.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.stats.govt.nz/topics/gross-domestic-product>>.

MACROTRENDS, 2024. *New Zealand GDP Per Capita 1960-2024*. [Online]. [cit.08.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.macrotrends.net/countries/NZL/new-zealand/gdp-per-capita>>.

PAVOLOVÁ, H., ČULKOVÁ, K., ŠIMKOVÁ, Z., 2022. *World 2022: Influence of COVID-19 Pandemic on the Economy of Chosen EU*. [Online]. [cit.08.02.2024]. Dostupné na: <file:///C:/Users/patri/Downloads/Influence_of_COVID-19_Pandemic_on_the_Economy_of_C.pdf>

EUROSTAT, 2023. *Annual inflation more than tripled in the EU in 2022*. [Online]. [cit.08.02.2024]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230309-2>>.

OECD, 2022. OECD Economic Surveys: New Zealand 2022: *Executive summary*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/a4fd214c-en/index.html?itemId=/content/publication/a4fd214c-en>>.

BERL, 2023. Economic activity declined in late 2022; is this a sign of what is to come? [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://berl.co.nz/economic-insights/economic-activity-declined-late-2022-sign-what-come>>.

TILO, D., 2022. *New Zealand reports record-low unemployment rate*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.hcamag.com/nz/specialisation/employment-law/new-zealand-reports-record-low-unemployment-rate/324957>>.

WORLDDATA, 2022. *Inflation rates in New Zealand*. [Online]. [cit.10.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.worlddata.info/oceania/new-zealand/inflation-rates.php>>.

MFAT, 2022. *An overview of New Zealand's trade in 2021*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.mfat.govt.nz/en/trade/mfat-market-reports/an-overview-of-new-zealands-trade-in-2021/>>.

MFAT, 2023. *NZ economic performance in 2022, and future prospects*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.mfat.govt.nz/en/trade/mfat-market-reports/potential-impacts-of-the-russian-invasion-of-ukraine-on-the-new-zealand-economy/>>.

NEW ZEALAND CHINA COUNCIL, 2022. *Statistics*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://nzchinacouncil.org.nz/statistics/>>.

HULD, A., 2023. *China Briefing: China-New Zealand Relations – Trade, Investment, and Diplomacy*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.china-briefing.com/news/china-new-zealand-relations-trade-investment-and-diplomacy/>>.

MFAT, 2020. *Australia*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.mfat.govt.nz/en/countries-and-regions/australia-and-pacific/australia/>>.

TRADING ECONOMICS, 2024. *New Zealand imports from Australia*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://tradingeconomics.com/new-zealand/imports/australia>>.

USTR, 2022. *New Zealand*. <<https://ustr.gov/countries-regions/southeast-asia-pacific/new-zealand>>.

TRADING ECONOMICS, 2024. *New Zealand Imports from United States*. [Online]. [cit.09.02.2024]. Dostupné na: <<https://tradingeconomics.com/new-zealand/imports/united-states>>.

KANNING, S., 2023. *Deutschland.de: Ten facts about Germany and New Zealand*. [Online]. [cit.10.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.deutschland.de/en/topic/politics/german-and-new-zealand-ten-facts>>.

OEC, 2022. *About Germany – New Zealand*. [Online]. [cit.10.02.2024]. Dostupné na: <<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/deu/partner/nzl>>.

OEC, 2022. *About Netherlands – New Zealand*. [Online]. [cit.10.02.2024]. Dostupné na: <<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/nld/partner/nzl>>.

GARRA, 2023. [Online]. [cit.19.02.2024]. *New Zealand red meat exports grow 13% in 2022*. Dostupné na: <<https://www.garrainternational.com/new-zealand-red-meat-exports-grow-13-in-2022/>>.

GRAY, C., CREWETHER, K., 2023. *DairyNZ: Report highlights dairy's economic contribution*. [Online]. [cit.19.02.2024]. Dostupné na: <<https://www.dairynz.co.nz/news/report-highlights-dairys-economic-contribution/>>.

UNCTAD, 2022. *Revealed Comparative Advantage*. [Online]. [cit. 27.02.2024] Dostupné na: <<https://unctadstat.unctad.org/EN/RcaRadar.html>>.

THE WORLD BANK, 2010. *Online Trade Outcomes Indicators*. [Online]. [cit. 29.03.2024] Dostupné na: <https://wits.worldbank.org/wits/wits/witshelp/Content/Utilities/e1.trade_indicators.htm>.

MBIE, 2019. *The Investor's Guide to the NEW ZEALAND TECHNOLOGY SECTOR*. [Online]. [cit. 02.04.2024] Dostupné na: <<https://www.mbie.govt.nz/dmsdocument/5753-investor-guide-to-the-nz-tech-sector-2019-pdf>>.

STAFF, E., 2023. *Why NZ Always Topped World Bank's Ease of Doing Business Rankings*. [Online]. [cit. 02.04.2024] Dostupné na: <<https://startupanz.com/why-nz-always-topped-the-ease-of-doing-business-index-rankings/>>.

THE WORLD BANK, 2024. *Doing Business archive*. [Online]. [cit. 03.04.2024] Dostupné na: <<https://archive.doingbusiness.org/en/rankings>>.

MCCLAY, T., 2024. *Step Closer for European Union Free Trade Agreement*. [Online]. [cit. 03.04.2024] Dostupné na: <<https://www.beehive.govt.nz/release/step-closer-european-union-free-trade-agreement>>.

New Zealand Trade and Enterprise, 2024. [Online]. [cit. 03.04.2024] Dostupné na: <<https://my.nzte.govt.nz/article/eu-nz-fta-negotiations-concluded>>.